

A

NAGYVÁRADI KIR.

KATH. JOGAKADEMIA

ALMANACHJA

AZ 1897–98. TANÉVRŐL.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

KÖZLI:

AZ IGAZGATÓ.

HUSZONNEGYEDIK ÉVFOLYAM.

NAGYVÁRAD.

NYOMATOTT IFJ. BERGER SÁMUEL KÖNYVNYOMDÁJÁBAN

1898.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I. TÖRTÉNELMI VISSZATEKINTÉS.

A nagyvárad kir. akadémiát b. e. Mária Terézia alapította az 1780-ik évben. Eleinte ugyan csak a bölcsészeti szakma volt ezen akadémián képviselve, de már 1788. évi június hó 17-én kormányrendelet által két évfolyamú jogi fakultással kibővített, mely évfolyamok közül az első 1788. szept. 1-én, a második 1789. évi szeptember 1-én nyitott meg.

1855-ben a tanintézet cs. kir. jogakadémia neve alatt három évfolyamú jogtanodává szervezetett, mindazonáltal a jogvégzettek csak kivételesen bocsátották, még pedig 4 egyetemi félév utánpótlása mellett, a jogi szigorlatokra. A tannyelv német volt. A bölcsészeti tanfolyam pedig még 1850-ben a helybeli premontrei főgymnasiumba, mint ennek 7. és 8. osztálya, beolvasztatott.

1861-ben ismét a magyar tannyelv hozatott be, 1867-ben újabb ideiglenes szervezetet nyert az intézet, végre 1874-ben az azon évi május hó 4-én kelt legfelsőbb elhatározással a két magyar egyetem jogi karával egyenjogú, négy évfolyamú teljes jog- és államtudományi karrá alakítottát át, melynek végeztével a jogtanulók közvetlenül, azaz minden utánpótlás nélkül, de csak egyetemen, jogszigorlatokra bocsátatnak.

1889. évi márczius hó 17-én az intézet *százados fennállásának jubileumát* ünnepelte meg.

Jelenleg a nagyvárad kir. jog- és államtudományi karnál következő nyolcz tanszék van rendszeresítve, u. m. 1) a római jogra, 2) a jogbölcsészetre és büntető jogra, 3) a nemzetgazdaságtan-, pénzügytanra és a magyar pénzügyi törvényekre, 4) a magyar és osztrák magánjogra, 5) a peres és perenkívüli eljárásra, váltó- és kereskedelmi jogra, 6) a statisztikára és a magyar közigazgatási jogra, 7) a jogtörténetre és egyházi jogra, 8) a politikára, a magyar közjogra s a jog- és államtudományokba való általános bevezetésre. Ezekon kívül előadatnak még a bánya- és tételes nemzetközi jog, a bölcsészeti erkölcs-

tan, a művelődéstörténet, az egyetemes történet legujabbkori része, az államszámviteltan, a törvénytudományi orvostan és a közegészségügy.

Az intézet a kath. tanulmányi alapból tartatik len.

II. A JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KAR SZEMÉLYZETE.

Igazgató:

Dr. Bozóky Alajos, kir. tanácsos, képesített egyetemi magántanár, a római jog nyilv. rendes tanára, az I. alapvizsgálati bizottságnak e. i. elnöke, a jogtudományi s az államtudományi államvizsgálati bizottságoknak, Nagyvárad város törvényhatósági, jogügyi és statisztikai bizottságának, valamint a m. jogászgyűlés állandó bizottságának, a biharmegyei régészeti és történelmi egyesület választmányának, a Szt.-István társulat irodalmi osztályának tagja, a budapesti t. egyetemi központi növendékpapság magyar egyházirodalmi iskolájának s a nagyvárad Szigligeti Társaság tiszteletbeli tagja. Olaszi, Kőfaragó-utca, 858. sz. a.

Nyilvántartott rendes tanárok:

Dr. Sipos Árpád, köz- és váltóügyvéd, képesített egyetemi magántanár, az ausztriai és magyar magánjognak ny. r. s a bányajognak tanára, a jogtudományi államvizsgálati bizottságnak e. i. elnöke, az I. alapvizsgálati bizottságnak tagja, Nagyvárad városi közszéki iskolaszékének elnöke, törvényhatósági, bíráló, jogügyi és statisztikai bizottságának, valamint a m. jogászgyűlés állandó bizottságának tagja. Olaszi, Szent-János-utca, saját házában.

Dr. Molnár Imre, képesített egyetemi magántanár, a nemzetgazdaságtan, pénzügytan és m. pénzügyi törvényismeret és a tételes nemzetközi jognak ny. r. tanára, az államtudományi államvizsgálati bizottságnak e. i. elnöke, a két alapvizsgálati bizottságnak tagja, Nagyvárad város törvényhatósági, jogügyi, pénzügyi, szépirodalmi és közlekedési bizottságának tagja, akadémiai könyvtárnok. Szigligeti-utca, saját házában.

Dr. Persz Adolf, sz. sz. m. m. bölcsezet- és jogtudor, h. ügyvéd, képesített egyetemi magántanár, a jogtörténet és egyházi jog ny. r. tanára, s a bölcsezzeti erkölcstan előadására följogosított tanár, az I. alap- s a két államvizsgálati bizottságnak tagja. N.-Pereczes-utca, Szűcs-ház.

Dr. Nagy Ernő, képesített egyetemi magántanár, az encyclopædia, magyar közjog és politika ny. r. tanára, a legujabbkori történet előadására feljogosított tanár, a II. alapvizsgálati bizottságnak e. i. elnöke s az államtudományi államvizsgálati bizottságnak, továbbá a magyar jogászyülés állandó bizottságának, az országos közoktatásügyi tanács tagja, valamint a magy. tud. akadémia s a párisi »Societé de la paix sociale« levelező tagja. Bémer-tér, Róth-ház.

Dr. Hoványi Gyula, képesített egyetemi magántanár, a jogbölcsezzet és büntető jognak ny. r. tanára, a II. alap- s a jogtudományi államvizsgálati bizottságnak tagja, Nagyvárad város törvényhatósági, jogügyi, pénzügyi, gyámhatósági, valamint a nagyvárad felső kereskedelmi iskola felügyelő bizottságának, igazoló választmányának, vízvezeteki és árvaházi felügyelő bizottságának tagja, központi választmányának jegyzője, a nagyvárad Szigligeti Társaság választmányának tagja, kath. autonómiai kongressusi képviselő. Olaszi, N. Pereczes-utca 43. sz.

Dr. Szolcsányi Hugó, képesített egyetemi magántanár, a statistika és m. közigazgatási jognak ny. r. tanára, a művelődéstörténet előadására feljogosított tanár, a jogtudományi államvizsgálati bizottságnak e. i. elnöke, a II. alap- és a két államvizsgálati bizottság, valamint Nagyvárad város statisztikai bizottságának tagja. Olaszi, Barátok-utca, 13. sz. a.

Dr. Magyar Gyéza, h. ügyvéd, képesített egyetemi magántanár, a peres és peren kívüli eljárás, kereskedelmi és váltójog ny. r. tanára, a jogtudományi állam- s a két alapvizsgálati bizottságnak tagja, a kar jegyzője, a jogászyülés állandó választmányának tagja. Olaszi, N.-Pereczes-utca, Buzássiház.

Magántanárok:

Dr. Hoványi Ferencz, az összes gyógytudományok tudora, Nagyvárad város tiszti fő-, továbbá Biharmegye th. fő-, s a nagyvárad i. sz. egyházmegye és szentszék orvosa, a törvényszéki orvostan és közegészségtan magántanára, a közegészségtan tanára a helybeli i. sz. semináriumban. Olaszi, Hidegser-utca 19. sz. (Saját ház.)

Dr. Károly Irén, premontrei kanonokrendű áldozár, képesített főgymnasiunai ny. r. tanár, az államszámvitel tanagán-tanára. Olaszi, Uri-utca, premontrei társház.

Hítszórok:

Dr. Székely István, theologiai ny. r. tanár, a m. kir. t. egyetem hittudományi karának bekebelezett, az államtudományi államvizsgálati bizottság s a Szt.-István Társulat tudományos és irodalmi osztályának tagja. Seminarium.

Könyvtárnok:

Dr. Molnár Imre (lásd fent).

Hivatalszolga:

Kertész István, az akadémiai épületben.

III. VIZSGÁLATI BIZOTTSÁGOK.

Megerősítettek a nm. vallás és közoktatási m. kir. minister úr 1897. évi július 6-án 40083 sz. a. kelt rendeletével.

I. Alapvizsgálati bizottság.

Elnöke: *Dr. Bozóky Alajos*; h. elnök: *Dr. Persz Adolf*, tagjai: *Dr. Persz Adolf*, *Dr. Sipos Árpád*, *Dr. Molnár Imre*, *Dr. Magyarj Géza*.

II. Alapvizsgálati bizottság:

Elnöke: *Dr. Nagy Ernő*, h. elnök: *Dr. Molnár Imre*, tagjai: *Dr. Molnár Imre*, *Dr. Horányi Gyula*, *Dr. Szolcsányi Hugó*, *Dr. Magyarj Géza*.

Jogtudományi államvizsgálati bizottság:

Elnöke: *Dr. Sipos Árpád*, h. elnök: *Dr. Bozóky Alajos*, beltagjai: *Dr. Bozóky Alajos*, *Dr. Horányi Gyula*, *Dr. Persz Adolf*, *Dr. Szolcsányi Hugó*, *Dr. Magyarj Géza*.

Kültagjai:

Dr. Berkovits Ferencz, h. ügyvéd,
Czvek Kálmán, kir. táblai bíró,

Dobosfy Alajos, kir. táblai bíró,
Erdélyi Endre, kir. táblai bíró,
Dr. Gedeon László, kir. táblai bíró,
Gyöngyössy Lajos, ny. kir. tszéki bíró,
Hlatky Endre, h. ügyvéd, az ügyvédi kamara elnöke,
Dr. Járósi Károly, kir. táblai bíró,
Medvigy Mihály, kir. táblai tanácselnök,
Nesztor József, h. ügyvéd,
Rádl Ödön, h. ügyvéd,
Ritoók Zsigmond, a kir. tábla elnöke, kir. tanácsos.

Allamtudományi államvizsgálati bizottság:

Elnöke: *Dr. Molnár Imre*, h. elnök: *Dr. Szolcsányi Hugó*,
 beltagjai: *Dr. Bozóky Alajos*, *Dr. Persz Adolf*, *Dr. Nagy Ernő*,
Dr. Szolcsányi Hugó.

Kültagjai:

Andrássy János, nagyváradi l. sz. kanonok, sz. széki ülnök,
Bunyitay Vincze, nváradai l. sz. kanonok, a m. t. akadémia tagja,
Darvassy Endre kir. tanácsos, ny. pénzügy-igazgató,
Papp János, megyei főjegyző,
Papp Miklós, m. kir. pénzügyigazgató,
Ritoók Zsigmond, a kir. tábla elnöke, kir. tanácsos,
Sal Ferencz, a vaskorona rend lovagja, kir. tanácsos, Nagy-
 Várad város ny. polgármestere,
Dr. Székely István, theol. ny. r. tanár, akad. hitszónok,
Szunyogh Péter, Biharmegye alispánja,
Dr. Tisza István gf, Biharm. that biz. tagja, orsz. képviselő.

IV. AZ 18^{97/98} TANÉV TÖRTÉNETE.

Az idei tanévet 1896. évi szeptember elején nyitottuk meg, a szokott ünnepélyes módon szeptember 15-én.

Az ünnepélyes megnyitás a premontreiek templomában kezdődött, hol délelőtt fél 10 órakor dr. *Székely István* theologiai tanár és akadémiai hitszónok két növendékpap segédletével énekes nagy misét mondott, melyet »Veni Sancte« előzött meg, mise alatt az ifjuság énekelt.

A templomból a tanárok és az ifjuság a jogakadémia dísztermébe vonultak fel, hol ez alkalomra a felsőbb tanügy

számos barátja jelent meg, többek között *Ráll Ödön* ügyvéd, *Gyöngyössy Lajos* kir. törvényszéki bíró, *Hegyesi Márton*, dr. *Berkovics Ferencz*, *Podhraczký Rudolf*, dr. *Székely István*, *Inrik Gusztáv* stb.

Fm. dr. *Schlauch Lőrincz* bibornok, ki minden évben el szokott jönni a megnyitási ünnepélyre, ez évben is hű maradt szokásához s pontban 10 órakor érkezett meg fogatán *Fetser Antal* titkára kíséretében. Az érkező magas vendéget dr. *Bozóky Alajos* igazgató a tanári kar élén az uri-utczai ajtónál fogadta s ezután az egész társaság egyenesen a díszterembe ment, hol az összegyűlt ifjuság az ősz főpapot dörgő éljenzéssel fogadta

A bibornok a jelenlevők üdvözlése után helyet foglalt a zöld asztal mellett, mire dr. *Bozóky Alajos* igazgató a következő beszéddel nyitotta meg az idei tanévet:

Mélyen tisztelt Tanári Kar!

Szeretett Akadémiai Ifjuság!

Egy új tanév küszöbén állunk s ezen ünnepélyes perc z ujjal figyelmeztet bennünket kötelességeinkre.

Nem kételkedem, hogy mindnyájan, a kik itt egybegyűlünk, át vagyunk hatva a reánk háruló komoly feladat tudatával, de azért még sem tartom felesleges dolognak, hogy újra találkozásunk első órájában ne csak őszintén üdvözöljem Önöket, hanem egyttal kötelességeikről is egyet mást elmondjak, annival inkább, mert az előnkbe kítűzött feladat sikeres megoldása legnagyobb részben attól függ, hogy mily mértékben igyekeznek Önök kötelességeiknek megfelelni.

S itt előre kell bocsátanom, hogy akadémiai tanulmányaik ideje alatt feltétlen bizalommal, ragaszkodással, szeretettel és tisztelettel viseltessenek tanáraik iránt, kik nem csak a szükséges tudományokra tanítják Önöket, hanem egyszersmind útmutatóik, vezéreik, barátaik, jóakaróik és tanácsadóik, a kikhez bármikor tartózkodás nélkül fordulhatnak, valahányszor ennek szükségét érzik. Legyenek Önök meggyőződve, hogy tanáraik minden alkalommal rajta lesznek, hogy tőlük telhetőleg Önök javát előmozdítsák. De azután hallgassanak is intelmeikre, kövessék jóakaratu tanácsaikat és gondosan kerüljenek mindent, a mi a háladatlanlág látszatát háritaná Önökre. A hogy Dante a barátinak elárulását még a hazaárulásnál is kárhozatosabbnak vélte, azonképen a tanár iránti hálátlanlág a legrutabb erkölcsi meghibbanás s a legkárhozatosabb fajja a hálátlanlág, melyet semmiféle elégtételadással nem lehet jóvá tenni.

Mint akadémiai polgároknak azon kell lenniök, hogy e díszes elnevezést kifogástalan magokviselete által teljes mérték-

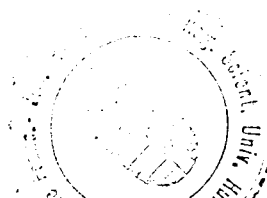
ben kiérdemeljék. A miért valaki az akadémia anyakönyvébe van iktatva, még nem következik, hogy egyszersmind az Alma Mater méltó tagja is, ezt a becsületet önönmagának ki kell vivnia, és büszke csak az ilyen méltó tagjaira lehet az Alma Mater, míg ellenben az olyan fiatal emberek, kik sokoldalú kötelességeik teljes elhanyagolásával üres léhaságokkal töltik, helyesebben mondva pazarolják soha vissza nem térő drága idejüket, sem az akadémianak díszére, sem a hazának hasznára, sem szülőiknek büszkeségére nem válnak, azok jobban teszik vala, ha inkább soha sem lépték volna át intézetünk küszöbét, melyet méltatlan magokviselete által csak kompromittáltak, holott akadémiank ezt tőlük semmikép meg nem érdemelte. A hogy egykoron a nemességéről azt tartották, hogy noblesse oblige, azonképen ma az akadémiai polgárság is arra kötelezi Önöket, hogy mindenben korrektül viseljék magukat és pedig nemcsak az akadémia falain belül, hanem azokon kívül is a mindennapi társadalmi érintkezésben. Hisz' Önök arra vannak hivatva, hogy maholnap vezérszerepet játszszanak a közéletben, már pedig hogyan lehessen abból vezér, a ki sem tudomány, sem műveltség, sem erény által ki nem tűnik a nagy tömegeből. Követni csak azt szoktuk, a kit önmagunknál jobbnak, derekabbnak tartunk, mert meggyőződünk róla, hogy tiszteletünket és bizalmunkat teljes mértékben megérdemli.

Önök most abban a korban állanak, mely azért, mivel legfogékonyabb a külső benyomások iránt, döntő lesz egész életükre nézve. Most kell tehát legjobban vigyázniok, hogy olyan vágyak ne lopózzanak be szívétkbe, a melyek későbbi férfi-jellemőknek ferde irányt adhatnak. Azért kell Önöknek már most elnézőknek lenniök embertársaik, de annál szigorubbaknak önmagok iránt. Már *Seneca* mondja, hogy a ki hizelegve dédelgeti az édeskés rosszat, utóbb hasztalanul igyekszik lerázni az igát, a melyet önként magára vett.* Megengedem, hogy nehéz az oly sokféle alakban jelentkező csáboknak ellentállani s az oly könnyen ébredező rosz hajlamokat leküzdeni, ámde mióta csak az emberi nem művelődött, az ókortól kezdve a mai napig, azt a győzelmet tartják legszebbnek és legbecsesebbnek, a melyet az ember önönmaga fölött kivivott. Már pedig ezen véleménynek általánossága egyszersmind bizonyítéka helyes és igaz voltának.

Mily számtalan ember esett már ifjúkori rosz szokásainak áldozatául! s mennyivel borzasztóbb elképzelni, ha a művelt

* *Seneca* Hipp. 134:

»Qui blandiendo dulce nutrit vitium,
Sero recusat ferre, quod subiit iugum.«

osztályokhoz tartozó embereken esik meg ez, kik nem csak maguk mennek tönkre, hanem példaadásuk által számtalan más embert is rántanak magukkal az örvénybe! A sok emberi gyarló-ság közül, mely már az ifju kedélyt megszállja s azután mind mélyebb és mélyebb gyökeret ver a szívben, a mai nap legelterjedtebb és legszembetűnőbb a fékezhetetlen birvágy, a minden áron való meggazdagodni akarás, mely a vagyongyűjtést nem, aminek lennie kell, csupa eszköznek, hanem mivé fajulnia nem szabad, valóságos életezélnek tekinti. A kit ez a szenvedély rabul ejtett, az csakhamar elveszti józan érzékét kötelességei iránt és nagyon hajlandó lesz, mindent egyedül ezen szenvedély kielégítésének alárendelni, az mindenkit csak abból a szempontból fog megítélni, hogy mekkora hasznot húzhat belőle, áruba bocsátja tudományát, meggyőződését, sőt még a halhatatlanságra teremtett lelkét is, csak anyagi előnyt lásson. Már most képzeljük azt az esetet, a mi utóvégre a mai nap annyira uralkodó s lépten-nyomon tapasztalható anyagi irány mellett épenséggel nem lehetetlen, hogy egy országnak *jogászkorában* kerekednék felül ez a beteges szenvedély, hová fogna ez vezetni? A hol csak a pénznek van becsülete. ott gyenge lábon áll az igazi becsület, mondja ismét Seneca,* a becsülettel elvesz az erkölcs, az erkölcs elvesztével megrendülnek az állam és a társadalom alapjai is.

Ily vészes szirtek kikerülése céljából elengedhetetlen a tiszta erkölcshez való ragaszkodás; a rossz hajlamok leküzdése csak kezdetben nehéz, de a ki korán megszokja ezt a küzdelmet, biztos lehet az önmaga fölött kivívandó győzelemről, az meg fogja állani helyét, bármily sulyos helyzetbe sodorják is a mostoha körülmények. És van egy megbecsülhetetlen talizmán, mely, csak akarnia kell, kinek-kinek megkönnyíti a nehéz küzdelmet és ez a talizmán: a családi tűzhelynél nyert *vallás-erkölcsi* nevelés. Positív vallás nélkül igazi erkölcs nem képzelhető, következésképp igazán erkölcsös csak a vallásos ember lehet, mert az erkölcsös élethez a vallás szolgáltatja neki a támaszpontot. »Az ember sokkal gyengébb, mint gondoljuk,« mondja b. Eötvös, azért »biztossága azt kívánja, hogy mint a hajós a vészben valamihez kötve érezze magát s épen mert e szükségnek teljesen csak a pozitív vallás felel meg: ez az, miben legjótékonyabb hatása rejlik.«** Ebből következik, hogy Önökre nézve, kedves ifju barátaim, sem válik fölöslegessé a vallásos érzület ápolása, sőt ezentul még inkább fognak arra rászorulni, mint életök eddigi szakában.

* Seneca Epist. 115., 10: Ex quo pecunia in honore esse coepit, verus rerum honor cecidit.

** Gondolatok 16.

De van még egy pont, melyet lehetetlen szivökre nem kötnöm.

Önök édes magyar hazánknak gyermekei. Nekünk nem adatott meg, hogy a végzet könyvében olvassunk. Nem tudhatjuk tehát, milyen megpróbáltatásoknak lesz a mi hazánk, fenállásának második ezredévében, sőt talán már a legközelebbi jövőben kitéve. Azt azonban igenis tudjuk, hogy magyar hazánknak minden egyes fiának karjára, agyára, szívére, erejére, tudományára, önfeláldozására van szüksége, hogy továbbra is becsülettel fenállhasson, felvirulhasson és nemes kulturmisszióját a művelt nemzetek között teljesíthesse. Ez a köztudat egyszerismind az irányt szabja Önök elé, a melyen haladniok kell, hogy viszont Önök is a haza iránti kötelességeiket önzetlen odaadással, lankadatlan lelkesedéssel és szíves készséggel teljesíthessék. Minél jobban és alaposabban művelik ki tehetségeiket, minél élénkebben lobban fel szivökben a hazaszeretet lángja, minél inkább törekednek az igazi kulturális haladást Önöktől telhetőleg előmozdítani, annál fontosabb, annál megbecsülhetetlenebb szolgálatot teendének a hazának.

Általános kötelességeiken kívül tehát speciális kötelességük a hazafias erények folytonos ápolása és példaadás által való terjesztése, névszerint öröklött hűség a koronás király s alkotmányos kormánya, föltétlen engedelmesség a törvények iránt, tántorithatatlan ragaszkodás a hazához, az összetartás érzete által támasztott és fentartott őszinte testvéri szeretet pálya- és polgártársaik iránt; minden evvel ellenkező magatartás egyértelmű a hazaárulással, de a hivatásának szentségétől áthatott jogászra nézve valóságos *contradictio in adjecto*, mert hisz' első sorban a jogászok azok, kik mindazon kötelességeket nemcsak konkrét formába öntik, hanem egyszerismind őrei, végrehajtói az alkotott törvényeknek, tehát nekik kell mindenek előtt jó példával előljárniok.

Fel tehát Isten segítségével munkára!

Az 1897—8. tanévet ezennel megnyitom.

Az igazgatót e beszéd befejezése után dr. *Molnár* Imre ny. r. tanár váltotta fel a következő tudományos értekezéssel:

A tisztességtelen verseny.

(Der unlautere Wettbewerb. — Concurrence illoyale.)

Értekezésem előadására a kimért idő rövidsége csak futó vázolását engedi meg ama jogintézménynek, mely a forgalmi

élet nagy kifejlődése folytán az ipar- és kereskedelmi élet egyik legégetőbb kérdését képezi; értem a »nem tisztességes verseny«, »der unlautere Wettbewerb«, az ugynevezett »concurrance deloyale« ellen.

A nagy francia forradalom egyik legfontosabb vívmánya az ipar- és kereskedelmi szabadság, mely minden állam jogéletében ma már alapelvül van elfogadva. Hogy azonban ez a szabadság nem lehet korlátlan, azt a mindennapi élet nagyon fényesen beigazolta. Arra nézve eltérhetnek a nézetek, hogy az ipar- és kereskedelmi szabadság mily terjedelmű legyen, hogy a szabad versenynek minő korlátai állítandók fel: de az nem lehet kétséges, hogy a »bona fides« a forgalmi élet terén megvédelmezendő. E nélkül üdvös forgalom ki nem fejlődhetik s mennyivel inkább kedvez a jogfejlődés a forgalmi élet terén a bizalom és hűség megszilárdulásának, — annyival biztosabb és kiterjedtebb fog lenni maga a forgalom.

A régiebb időkben a forgalmi élet egyszerűsége a tisztességtelen verseny kifejlődésére nem volt kedvező. A középkor gazdasági és jogi intézményei hatályos védelmet nyújtottak annak tulkapásai ellen. Maga a munka minősége is garantírozva volt. A czéhek gondoskodtak arról, hogy csak jóminőségű áru adassék forgalombá és sokszor az áru előbbi szakértő, felsőbb-ségi elbírálás alá vétetett. A czéhszabályokban meg volt tiltva, hogy az eladó az ő versenytársa vevőit magához vonja, hogy valamely megkezdett munkát egy másik versenytárs az előbbi beleegyezése nélkül folytathassa. Ennek a felfogásnak tulajdonítható, hogy a nem tisztességes verseny elleni küzdelemmel a jogtudomány csak a legújabb idő óta foglalkozik. Ma ugyanis a helyzet a multtal szemben teljesen megváltozott. A népesség szám folytonos növekedése, a forgalmi eszközök soha nem remélt tökéletesedése, a sajtó hatalmának emelkedése, karöltve a kiskereskedelem terén működők számának emelkedésével, az iparosok versenyküzdelmét mindég nehezebbé tették; a forgalmi élet mind aggasztóbb formákban kezd jelentkezni. A munkamegosztási rendszer nagy kifejlődése folytán a kínalat végtelen emelkedése, mely a keresletet sokszor aránytalanul meghaladja, sokakat csaknem arra kényszerített, hogy az áruk eladásánál bármi uton előnyt keressenek a versenyzők felett. A küzdelem végre annyira kiélesedett, hogy az eszközök megválasztásában mind kevesebben lettek válogatósak s a létérti küzdelemben minden legyver használata megengedhetőnek tekintett. Ennek alapján oly üzleti eljárás fejlődött ki, mely mint azt az ide vonatkozó német birodalmi törvény indokolása mondja, a csalástól igen sokszor csak abban különbözik, hogy

ez utóbbinak minden jogi eleme sokszor be nem bizonyítható.

Ezen állapotok ellen mindenütt mozgalom indult meg, mely törvényes intézkedések meghozatalát sürgeti s ennek a mozgalomnak egyetemessége, hevessége, folytonos növekedése bizonyítja, hogy a bajok már annyira elmérgesedtek ezen a téren, miszerint a legszélesebb körökben igen nyomasztóan érzik azoknak hatásait.

A nem tisztességes verseny fogalma.

Nem könnyű rövid, érthető magyarázatát adni a tisztességtelen versenynek. Mindenki ismerni véli azt, s talán tudna is saját tapasztalatából egy-két esetet felhozni. Csakhogy azon cselekmények, melyek egy másik versenyzőre nézve sérelmesek lehetnek, oly különbözők, az utak, melyek e célra felhasználhatnak, oly sokoldalúak, hogy nagyon nehéz kevés szóval tiszta képét adni a tisztességtelen versenynek. Minden új versenyző az ipar- és kereskedelmi élet terén a régi üzletemberekre nézve kellemetlen; csakhogy azért a szabad verseny nem tiltható el, miután a vállalkozási hajlam a legteljesebb mozgási és intézkedési szabadság nélkül csakhamar elernyedne s mert végre is nem lehet cél a kellemetlen verseny megszüntetése, hanem csak a nem tisztességes. A forgalmi élet terén nélkülözhetlennek jelzett bizalom és hűség szempontjából tehát a tisztességtelen, illoyalis verseny megakadályozandó. Ezek a kifejezések »unlauter«, »illoyalis«, »nem tisztességes«, nagyon viszonylagosak, melyeknél a legkülönbözőbb fokozatok előfordulhatnak. A műveltségi fok, a jogérzet kisebb-nagyobb fejlettsége szerint lehet valami az egyikre nézve tisztességes, loyalis, a másakra nézve nem az. Még inkább áll ez a különböző foglalkozási ágak vagy különböző népek vagy korszakokra alkalmazva.

A nem tisztességes üzleti eljárásnál a cél leginkább oda irányul, hogy másnak vevő közönségét, melyet az illető hozszadalmas, becsületes munka árán szerzett, maga számára megnyerni igyekeznek. Nem tisztességes verseny lesz tehát minden jogellenes vagy vétkes cselekmény, mely által valamely üzletember az ő versenytársától az ő vevőjét önző módon elvonja s neki kárt okoz.

Ezen fogalom meghatározás alapján azonban korántsem bírnunk oly definitívval, melynek során biztosan eldönthető lenne minden előforduló eseténél, hogy az illoyalis-e vagy sem. Sőt épen az illoyalis kifejezés viszonylagosságából folyik, hogy egy minden esetre alkalmazható kész formula nem is adható. Mindenkori az illető bíró vagy az általa kihallgatott szakértő meg-

állapításától fog függeni, vajjon a cselekmény illoyalis, tisztességtelen volta fennforog-e vagy sem.

Közönséges jog vagy speciál jog.

A nem tisztességes verseny ellen a legtökéletesebb és legkiterjedtebb védelmet kétségtelenül a francia jogszolgáltatás nyújtja, mely a code civil 1832. art. alapszik. A code civil 4. czimének (a szerződések nélküli kötelezettségekről) 1382. art. a következő alapelvet állítja fel: »Az emberek minden cselekvénye, bármilyen legyen is az, mely másnak kárt okoz, kötelezi az illetőt, kinek hibájából a kár származik, hogy azt megtérítse.» A code civil értelmében tehát vétségnek tekintendő minden oly cselekmény, mely által valaki egy másikkal, szándékosan vagy vétkeken jogosulatlanul kárt okoz. Meg nem engedettnek vagy jogosulatlanul pedig tekintetik a code civil 1382. art. értelmében nem csak a büntető törvény által tiltott, hanem minden oly cselekmény, mely által másnak joga megsértetik. Franciaországban ugyanis valamely kereskedő vagy iparos összes üzleti és szerzési viszonyai p. o. üzletköre, megbízhatósága, melyet ő az ő vevőinél becsületessége és megbízhatósága által, sokszor áldozatok árán is szerzett — úgy tekintetik, mint immaterialis jog, mint a tulajdonnak egy különös neme, mint a mely igényt tarthat minden nem tisztességes verseny, illoyalis concurrentia, ellenében a jognak védelmére.

A német jogfelfogás más szempontból indul ki. Németországban korlátlan versenyszabadság áll fenn, a mely csak annyiban lehet korlátozva, amennyiben pozitív törvényes intézkedések azt elrendelik. A francia jognézet szerint saját jogkörének túllépése és mások jogkörének megsértéseként tekintetik, ha a versenyküzdelemben valaki oly eszközöket érvényesít, melyeket ugyan határozott törvény nem tilt, de a melyek az ipar és kereskedelmi életben mint illoyalisak meg nem engedetteknek tekintetnek. Meg nem engedett módon sértetik ez a jog akkor, ha az üzleti és ipari forgalomban tévesztő eszközök alkalmaztatnak; ha az illető fél nem saját munkássága vagy különös joga alapján, hanem tisztességtelen eszközök által akarja versenytársát üzletköréből kiszorítani.

Minden ilyen jogtalan beavatkozás ellen a bíró köteles védelmet nyújtani; a mennyiben az illető versenytárs keresete folytán, az illoyalis concurrentiát alkotó cselekményt betiltja és a beállott károsodást saját mérlegelése alapján vagy a szakértők meghallgatása után megállapítja.

Ezen most ismertetett alapelvek alkalmazása által a

francia jogszolgáltatás az üzleti és ipari életnek egy nagyon jótévő regulátorává lön. Franciaország egy hatályos védeszkozt nyert ez által a szabad versenynek minden féktelenkedése ellenében.

A francia írók száz számra ismertetik a birói határozatokat e téren s azok tanulmányozása mutatja, mily horderejű tevékenységet fejtett már ki Franciaország a nem tisztességes verseny leküzdésére s mily szolgálatokat tett ez által az ipar és kereskedelmi életnek.

A német jogirodalomban nem elszigetelten állanak azok az írók, kik a francia álláspont helyességét elismerik s azt ajánlják is.

Ezek közt első sorban küzd, bár mint maga elismeri, eredménytelenül Kohler berlini tanár. Ő azt állítja, hogy a porosz Landrecht alapján épen ugy lehet az illoyalis concurrentia ellen küzdeni, mint Franciaországban és más államokban a közönséges civil jogok szerint.

Ezen nézettel szemben általánosan tagadják azt, hogy Ausztriában vagy Németországban az illoyalis concurrentia jogintézménye léteznék. Minden ide irányuló törekvés hajótörést szenvedett a német birodalmi törvényszék ítélkezésében, mely több ízben kifejezte, hogy a francia alapelvek az illoyalis concurrentiára vonatkozólag sem a német kereskedelmi körökben, sem a közönséges jogban fel nem találhatók. Még azon német tartományok vagy részekben sem, melyekben a code civil érvénye fennmaradt (a porosz rajnai tart., Baden, Elzász-Lotharingia stb.), mert a code 1381. articulusa csak holt betű maradt itt az illoyalis concurrentia elleni küzdelemben.

Ez az állapot pedig sem a gyakorlati élet követelménye, sem a jogtudomány fejlődése szempontjából helyesnek nem mondható.

Szükséges-e egyáltalában új törvény alkotása, ha a régi törvény érvényben van, csak hogy gyakorlatilag kiaknázza nem lett. Minden esetre szembeszökő, midőn állítják, hogy Ausztriában és Németországban az illoyalis concurrentia jogintézménye ismeretlen. Az osztrák, vagy német üzletvilág épen ugy érzi a tisztességtelen verseny káros hatását, azt nem lehet eltagadni, magok a bíróságok is elismerik annak létezését s hogy naponkint mily károkat okoz.

Ha már most a károsult a szenvedett kár megtérítéséért, vagy a káros cselekmény abbanhagyása iránt pert indít s az érvényes civil jogra hivatkozik, akkor az ő keresetének elutasítása azzal az indokolással, hogy az illoyalis concurrentia törvényes üldözése lehetetlen, tulajdonképen egyenlő a jogszolgáltatás megtagadásával.

Ha tehát maguk a tények léteznek, káros hatásukat az ipari életben naponként érvényesítik s ha a közönséges jogban éppen oly alapelvek léteznek, mint a code civilben, ugy alig érthető, hogy miért nem alkalmaztatnak. Ha a létező törvény a gyakorlati élet újabb eseteire alkalmazható, azt keresztül is kell vinni.

Szomoru lenne a codificatio értékére nézve, miután ennek elvei hosszú időszakokra állapítottak meg, ha azok azonnal elégteleneknek bizonyulnának, a mint az ipar és kereskedelmi élet formái bizonyos változásokat szenvednek. A jogtudomány kötelessége vizsgálni, hogy ezen új formák alatt nem rejlenek-e tulajdonképen régi alakok s ha igen, ugy be kell azokat sorozni a régi kategóriába, illetve elintézni a régi törvények szerint. Hiszen ebben rejlik a gyakorlati jogtudomány teremő ereje, hogy az ezer és ezer alakzatban jelentkező gyakorlati életet uralni képes s azokra bármily világlatban tünjenek is fel, a törvényes szabályt alkalmazni tudja. Ezen elvek helyességét mindenki elismeri s ezeket alkalmazva Németország és Ausztriában is lassan-lassan egy kielégítő jogszolgáltatás fejlődnek ki, mely a becsületes forgalom minden akadályát megszüntetné. Ennek az álláspontnak indokolására felhozható még a másik ajánlott módzatnak t. i. az alkotandó special-törvénynek hiányossága. Egy special-törvény ugyanis az illoyalis concurrentia sokoldalúságát, melyben az jelentkezik, soha sem képes felölelni. Az illoyalis verseny egy valóságos Proteus, mely ezer és ezer alakzatban jelenik meg. A specialis törvény csak az akkor ismert alakzatokat tilthatja el, a becsstelenség pedig mindig találni fog módokat, hogy a törvény által tiltott eseteket kikerülve, más és más formák alatt foszssa meg a becsületes munkást munkássága gyümölcsétől.

Egy specialis törvény az ő positiv, megkötött intézkedéseiben mindig hiányos, tökéletlen leend, mely kibujókat enged. Másrészt pedig, miután az illoyalis verseny kriteriuma soha biztosan meg nem állapítható, azon veszélylyel is járhat a positiv törvény, hogy annak holt betűje alá a becsületes emberek cselekménye is sorozható, vagy hogy legalább a becsületes embereknek is igen sok kellemetlenség okozható a forgalmi élet terén.

Ezzel szemben a special-törvények alkotásának szószólói felhözák, hogy a francia eljárás alapul elfogadva Németországban, t. i. a közönséges civil jog alkalmazását igen hosszú időn át bizonytalanság uralkodnék ugy a bíróságok, mint a nagy közönség körében, hogy mi illoyalis concurrentia és mi nem. Ez által pedig nemcsak hogy a közönségnek a bíróságokba vetett bizalma rendülne meg, de maga a czélba vett megtisz-

titása az üzleti életnek ezen bajoktól késleltetnék vagy megnehezítették. Franciaországban is nagy idő kellett ahhoz, míg a bíróságok az általánosan intézkedő törvény oly szabad alkalmazására képesek és hajlandók is lettek. Ezt a lassu fejlődésmentet kellene a német bíróságoknak is átfutni s még e mellett is mindig kérdés maradna az, hogy a német bíróságok a francziák szabad álláspontjához eljutnának-e. Ismerve azt, hogy a német bíróságok a törvény kiterjesztő magyarázata-vagy analog esetek alkalmazására egyáltalában a bírói belátás alkalmazásának oly messze menő igénybevételére mily kevéssé hajlandók, ezt alig lehetne remélni; a német bírák inkább a törvényre bízták a felmerülő hiányok és bajok orvoslását.

Hogy az illoyalis verseny ellen minél nagyobb sikerrel lehessen eljárni, nemcsak civil jogi intézkedéseket kellene tenni, hanem egész sorozatát a büntető jogi, perrendtartási, közigazgatási szabályoknak kellene felállítani. Miután pedig ezeknek a polgári törvénykönyvben helye nincsen, azok a büntető törvénybe a perrendtartási vagy közigazgatási szabályok közé lennének felveendőek. Az egyes intézkedéseknek ezen szétszaggatottsága azonban a gyakorlati élet szempontjából felette aggályos. *BCU Cluj / Central University Library Cluj*

A mondottak alapján a német jogtudomány tekintélyeinek többsége az illoyalis concurrentia leküzdésére egy speciális törvény alkotását tartja szükségesnek. Azt mondják ugyanis, hogy egy tökéletlen törvény is jobb, mint egy általánosan kötelező rendelkezés, melyet minden egyes bíró másképen magyarázhat. Ha egy az illoyalis concurrentiának nem minden esetét érintő törvény fog is alkottatni, az üzletvilág szivesebben fogja azt fogadni, minthogy az üzleti élet nemzetgazdasági méltatására kevésbé begyakorolt bíróság jóakaratótól tétessék helyzete függővé.

Civiljogi, vagy büntetőjogi védelem is nyujtandó-e?

Elfogadva a külön special-törvény alkotásának helyességét, kérdés, vajjon csak civil jogi, vagy egyuttal büntető jogi védelem is biztosítható-e? Sokan ellenzik a büntető jogi intézkedéseket, hivatkoznak arra, hogy ily intézkedések több államban hiányzanak s hogy a civil jogi védelem kielégítő eredményeket mutat fel. Ez azonban nem egészen áll, magában Franciaországban, hol a civil jogi védelem a túralgó, vannak mégis egyes esetei az illoyalis concurrentiának, melyek büntetőjogilag üldöztek, így a code pénal 418. art., mely

a gyári üzem titkainak elárulását bünteti. Hasonló intézkedések találhatók az osztrák ipar-rendtartásban, a német áruk jelzéséről szóló törvényben stb.

Ha a közönséges jognak a kártérítésekre vonatkozó alapelvét: »ki másnak vétkes módon kárt okoz, annak kártérítéssel tartozik« az üzleti életre alkalmazzuk, úgy az iparüzem védelme az illoyalis verseny ellen bizonyos mértékben meg van adva.

Láttuk, hogy a francia jogtudomány ezen az alapon a legegyszerűbb eszközökkel a legnagyobb eredményt képes volt elérni, úgy hogy ma Franciaország mint az illoyalis concurrentia legsikeresebb leküzdője van világszerte elismerve. Belgiumban a code civil 1382 art. ugyanazon módon alkalmaztatik, mint Franciaországban.

Angliának, Amerikának szintén nincsenek special-törvényei az illoyalis concurrentia ellen. Az illető államok bíróságainak szabadabb törvény alkalmazása által sikerült ezen államokban az illoyalis concurrentiát általános jogelvek alapján leküzdeni.

Különösen a legujabb időben egész sorával találkozhatni a legnevezetesebb bírói határozatoknak, melyek alapján az üzleti forgalomban a bizalom- és hűség a francia jogszolgáltatás szellemében érvényre van emelve.

Ily eredmények után csodálatos, hogy Németország, Ausztria, melyeknek közönséges jogában ily alapelvek épen úgy feltalálhatók, mégis ezen a téren annyira elmaradtak a francia eljárástól.

Ha ennek okait kutatjuk, hogy ugyanazon előfeltételek mellett mégis miért maradt el a hasonló hatás, úgy általánosan a kártérítési keresetek nehézkességére történik utalás. Ezen kárterítési keresetek sikertelenségének főokául pedig a bizonyítási elmélet formalitásait hozzák fel. Lehetetlen ugyanis az egész szenvedett kárt vagy elmaradt hasznot törvényes bizonyítási eszközökkel kimutatni; különösen az illoyalis concurrentia elleni keresetnél a panaszló sokszor maga sem tudja egészen a szenvedett kár nagyságát.

Ez a nehézség kétségtelenül létezik, bár ebben az irányban annyiban javult a helyzet, hogy úgy Németország mint Ausztria ujabb időben a bizonyítékok szabadabb mérlegelésének rendszerére tért át.

Az eredménytelenségnek azonban nem ez az egyedüli oka. Valószínű, hogy a német bíróságok felfogása is szülte az eredménytelenséget.

Ugyanis a német bíróságoknál bizonyos neme a felelemnek tapasztalható nagyobb kártérítési összegek megállapításánál.

A francia, angol, amerikai bíróságoknál ugyanis a szoros jogi tanulmányok mellett bizonyos kereskedelmi iskolázottság is található. Ennek folytán ezek valamely iparos üzleti tekintélyének illoyalis módon történendő sértését jobban méltányolják s ezerekre menő kártérítési összegek megszavazásától sem rettennek vissza. Más jogkörének idegen, jogosulatlan beavatkozás által történt sértése iránt nagyobb a fogékonyságuk s abból a szempontból kiindulva, hogy inkább a sértett érdekei, mint a sértő érdemelnek nagyobb méltányolást, hajlandók magasabb kártérítési összegek megszavazására.

Ez a körülmény bizonyára lényegesen közreműködik az előbbi országokban arra, hogy a tisztességtelen verseny ellen oly sikeresen tudtak fellépni.

Az illoyalis concurrentia minden legkisebb nyilvánulása kártérítési keresettel lett üldözve s a kiszabott magas kártérítési összegek azon meggyőződést érlelték meg a közönségben, hogy az üzletember megszerzett vevőközönsége nagy értéket képvisel s hogy nem tanácsos illoyalis módon annak károsítása.

Az illoyalis concurrentia civil jogi leküzdésének alapja a kártétel s míg a francia és más bíróságok által ezek t. i. a kártérítési keresetek szabadabban kezeltettek, addig Németországban ez irányban sok volt a panasz, a kereskedők és üzletemberek általános felfogásává lőn, hogy kártérítésre való elítélés alig keresztül vihető s a legtöbb ember elszenvetde a kárt, mintsem hogy ily bizonytalan kimenetelű keresetet indított volna.

A német állapotok tarthatatlanságán segitendő, a pénzbírság alkalmazása hozatott javaslatba.

Ha ugyanis az illoyalis concurrentia elleni keresetknél, a sértettnek megítélendő kártérítés helyett, ugyancsak neki odaitélendő, bizonyos határok közt a bíróság által mérlegelhető pénzbírság állapíttatnék meg. Ez által a bíró felszabadulna a kártérítési per minden kellemetlenségétől.

Ezen bírság megállapításánál nem a szenvedett kár nagysága, vagy az elmaradt haszon lenne kiegyenlítendő, mint inkább az idegen jogának megsértése által előidézett bántalom tétetnék jóvá: úgy, hogy a bíró felmentetnék a kártérítési összeg kutatásától vagy azon causalis nexus keresése alól, mely a sértő cselekmény és az állított károsodás közt létezik. Ezen pénzbírságok, melyek úgy az újabb német, mint az osztrák törvényekben mindinkább tért foglalnak, csakugyan több irányban eredményesen felhasználhatók; a sértettnek bizonyítási kötelezettségét lényegesen megkönnyítik. Ennek is vannak azonban hiányai. Lehet, hogy a bírságot a bíró kisebb mértékben állapítja meg, mint a minő a szenvedett kár, vagy ha a bíró

helyesen akarná megállapítani a birságot, a tényeknek megfelelően, de a törvény által meghatározott tétel azt meg nem engedi.

A civil jogi védelem tehát sokszor ki nem elégítő. Hisz a sértő egyszerű számítást tehet a kiszabandó kártérítési összeg vagy pénzbírság és a nyerhető előnyök tekintetében; különösen ha a megítélt összegek vagyontalanság miatt be sem hajthatók.

A mondottak után csaknem kétségtelennek látszik, hogy pusztán civil jogi védelem ki nem elégítő, hogy az illoyalis concurrentia súlyosabb esetei büntetőjogilag is üldözendők. — Hatályos büntetőjogi védelem nélkül a nem tisztességes verseny csaknem leküzdhetetlen. De a büntetőjogi intézkedéseknél feltétlenül kerülendő általános elvek alkalmazása, hanem az alkotandó büntetőjogi vétség tényálladékanak minden eleme szigorúan körül lesz irandó, ugynevezett kaucuk paragrafusok alkotása meg nem engedhető. Nagyon óvatosnak kell lenni, különösen büntetőjogi szabványok alkotásában. Ha a törvényhozás tullepi azt a jogos alapot, mely intézkedéseit egyedül igazolhatja t. i., hogy csak a valóban sértő cselekvényt tiltsa el, hogy csak az igazán szenvedett kár megtérítését mondja ki és hogy csak a közérdek valódi veszélyeztetése esetében lépjen fel, úgy tulszigorúvá lesz s az óhajtott cél helyett annak ellenkezőjét éri el. A forgalmi élet terén mozgó tőke könnyen elriasztható lesz eredményes tevékenységéből, ha a törvények által szabad mozgásában folyton megakadályoztatik.

Ha minden pillanatban ki lesz téve a becsületes üzletember annak, hogy az ily törvények alapján keresetekkel üldöztessek, talán épen olyanok részéről, kik versenytársaiknak jól megérdemelt sikereit ily nemtelen uton megsemmisíteni akarják.

Keresetekkel fognak üldöztetni, talán épen a jóra valók s ha e keresetek célzt nem is érnek a dolog érdemére nézve, de a jóhírnevű üzletembernek már a kereset megindítása által is ezernemű kellemetlenséget okozhatnak. A nagy vállalkozók esetleg meggondolják, nem tanácsosabb-e pénzeiket könnyen kezelhető állampapirokban helyezni el, minthogy üzleti eljárásukat folytonosan az állam közigazgatási, civiljogi — vagy pláne büntetőjogi szabványai szerint rendezzék be s hogy esetleg magukat az ezen szabályokba való ütközés kellemetlenségeinek kitegyék.

A tőke tétlensége pedig maga után vonja az állam jövedelmeinek apadását, a munkások munkanélküliségét.

A német birodalmi törvény.

Nincs egy évtizede annak, hogy a német jogirodalom felvetett kérdéseinkkel tüzetesebben foglalkozik. De ezen rövid idő alatt a német tudomány alapos munkát végzett, mert már ma is alig áttekinthető azon munkák száma, melyek e kérdéssel foglalkoznak.

A kérdés hivatalos tárgyalására az első lépés a német birodalmi gyűlésen történt 1893-ban, midőn Gröber képviselő és társai az ipar rendtartásba a reklam-szédelgések ellen irányuló intézkedés felvételét ajánlotta, de eredménytelenül.

Az áruk jelzéséről szóló törvényjavaslat tárgyalásánál 1894-ben egy hasonló javaslat lett benyújtva, mely a sértett kárterítési kereset-jogának fenntartása mellett 3000 márkáig terjedő pénzbírság vagy három hóig terjedő fogság alkalmazását rendeli el azok ellen, a kik a kereskedelmi és forgalmi élet terén hamis tényeket állítanak, hogy az áruk minősége, értéke vagy eredetére nézve tévedést idézzenek elő. A német birodalmi gyűlésen szívesen fogadtatott az eszme. A törvényt előkészítő bizottságban ugyan visszavetett azon helyes indokolással, hogy az áruk jelzéséről szóló törvényjavaslat és az illoyális concurrentia megakadályozása közl. szoros összefüggés nincs s így ezen törvény keretébe ez a kérdés nem is tartozik.

Daczára ennek az áruk jelzéséről szóló törvényjavaslat második olvasása alkalmával az indítvány újból beadatott és a plenum által nagy többséggel el is fogadtatott. A javaslatból azonban még sem lett törvény, mert a harmadik olvasás alkalmával a belügyi államtitkár Bötticher, a birodalmi gyűlés nagy többséggel hozott határozata alapján azon hivatalos ígéretet tette, hogy az illoyális concurrentia leküzdésére a legrövidebb idő alatt egy kienerítő, specialis törvényjavaslatot fog benyújtani.

A birodalmi kormány már 1894. október havában eleget tett ígéretének, a mennyiben a törvényjavaslatra vonatkozó alapelveket összeállította s azokat egy a belügyi hivatal kebelében megtartott szakértői megbeszélés alapján törvényjavaslatná formulázta s már 1895. januárban úgy a javaslatot, mint annak terjedelmes indokolását a birodalmi gyűlés elé terjesztette. A törvényjavaslat közzététele a kérdés minden oldalú megvitatását vonta maga után. Nemcsak a napi sajtó és szakközlönyök, hanem egész serege a jogász, kereskedelmi és ipari egyesületeknek foglalkoztak a felvetett kérdéssel. Mindezek a vélemények a törvény megalkotásának szükségességét vitatták vagy legalább hatályos védelmet követeltek a tisztességtelen verseny ellen. Ezen tudományos anyag felhasználása mellett a

kormány 1895. május havában egy második javaslattal lépett a szövetségtanács elé.

Ezen két javaslat alapján tárgyalta a kérdést az 1895. szeptember hó folyamán Brémában ülésező német jogászgyűlés s ki is mondotta annak szükségét, hogy a törvényhozás útján a nem tisztességes verseny ellen hatályos védelem biztosíttassék.

Hogy azonban ezen védelem mi módon létesíttessék, csak civiljogi vagy egyuttal büntetőjogi intézkedések által is, ez egy jövő jogászgyűlés határozatának lett fentartva.

A jogászgyűlés ezen jövőben hozandó határozatát azonban a törvényhozás megelőzte, amennyiben már 1896. december 3-án az ujonnan megnyílt birodalmi gyűlés elé egy a nem tisztességes verseny leküzdésére irányuló s a szövetségi tanács által újból átvitatott törvényjavaslat lett beterjesztve.

Ez a javaslat 1897. május 27-én törvénytényé is lett, ezen cím alatt: »törvény a nem tisztességes verseny leküzdéséről« s ez év július hó 1-én lépett életbe.

A törvény 17. §-ában az illoyalis concurrentia legfontosabb esetei ellenében óvó rendszabályokat tartalmaz s megállapítja a szükséges büntetéseket és alkalmazandó módozatokat.

RCU Cluj / Central University Library Cluj.
A nem tisztességes verseny esetei.

A nem tisztességes verseny jogintézményének ezen főbb pontjait részletesebben ismertetve, az idő rövidségénél fogva csak főbb vonásokban adhatom a tisztességtelen verseny ki-magaslóbb eseteit s illetve adhatom annak főbb osztályozását. Maga a tisztességtelen verseny minden egyes esete úgy sem adható, mert az üzleti élet folytonos változása mellett az esetek is örökké változni fognak.

A tisztességtelen verseny körébe eső cselekmények két fő-csoportba sorolhatók. Az elsőbe tartoznak azon károsító cselekmények, melyek egy meghatározott versenytárs ellen vannak intézve, a kinek üzleti előnyeit akarja a sértő maga számára jogtalanul megszerezni.

A második csoportba tartoznak azon sértő cselekmények, melyek az összeség ellen vannak intézve, vagyis a versenytársak egésze ellen; midőn a sértő azzal nem gondol, hogy kit sért, csakhogy ő magának kelendő piacot, vevőközönséget biztosítson, a kiket ő versenytársaitól elvon. Mindkét csoportba több ilyen sérelmes cselekvény sorolható.

Az első csoportba tartoznak a következő főbb esetek:

a) Legyalázása a versenytárs üzletének, vagy az illető áruinak becsmérése az ugynevezett francia denigrement.

b) Két vállalat összecserélése vagyis az ugynevezett cég-elhomályosítás.

c) Versenyző két vállalat áruinak összecserélése.

d) Üzelmi és üzleti titkok elárulása.

A második csoportba sorolhatók:

a) A reklamok.

b) A mennyiség elhomályosítása.

c) Valamely kitüntetés bitorlása vagy valamely előnynek illoyalis használata.

Az illoyalis verseny egyik legkedveltebb nemét képezik a versenytárs üzletének vagy áruinak becsmérése, ezek annál visszataszítóbbak, miután egy meghatározott versenytárs megkárosítására irányulnak.

Szabad ugyan mindenkinek saját áruit szédelgő módon is kidicsérni s azt legjobb és legolcsóbbnak odaállítani; de nem szabad saját áruit összehasonlítva versenytársai áruival, ez utóbbiakat rosszabbnak vagy tuldrágáknak feltüntetni. A versenyküzdelemben az illető csak saját erővel, saját eszközeivel vehet részt s versenye illoyalis lesz azonnal, ha sajátját versenytársáéval összemérve, ennek rovására emeli a maga áruit.

A denigrement a legkülönbözőbb alakban jelenkezhetik, szóval, anonceszal, körlevelek vagy prospektusokban stb.

Majd abban nyilvánulhat a tisztességtelen verseny, hogy a versenyüzlet a nagy közönség előtt mint már nem is létező állittatik, hogy az illető fizetéseit beszüntette, hogy szállításra képtelen, hogy a tulajdonos már üzletével nem is törődik. A francia bíróság illoyalis concurrentiának tekinti a versenytárs áruinak olcsóbb árulását, ha ez azzal a szándékkal történik, hogy az kevésbé értékesnek tüntessék fel.

b) A második eset, a cégelhomályosítás, abban áll, hogy az illoyalis üzletember az ő saját cége és versenytársáé közt zavart akar előidézni, hogy így az üzletek kicseréltesenek és a közönség megtévesztessék.

A közönség bizalma első sorban az illető eladó személyiségén, üzlethelyiségén alapszik, vagyis azon külső tulajdonságokon, melyekből azon meggyőződést meríti, hogy bizonyos áru mily helyről vagy kitől származik. A közönség tévesztése tehát odairányul, hogy az illoyalis üzletember azon látszatot nyújtja, mintha az áru más versenyzőtől származniék, hogy azt a bizalmat, melyet az illető bír, maga számára kiaknázza.

A véletlen névazonosság egy hirneves céggel sokszor felhasználtatott tisztességtelen versenyre. Sokszor hasonnevű emberek neve megvásároltatott. Így illoyalis concurrentiát állapított meg a francia bíróság, midőn egy rheimsi pezsgőgyáros egy soha pezsgőgyárt nem látó embert, Moet nevűt

felkutatott, őt üzlettársnak felvette s czégljelzésében kitüntette azzal a nyílt szándékkal, hogy a világhírű Moet-féle pezsgőgyárral concurrálhasson.

A német jogszolgáltatás köréből elegendő azokra a perekre utalni, melyeket a világhírű steini irón-gyár tulajdonosa Faber, a legkülönbözőbb alakban fellépő versenyzői ellen volt kénytelen megindítani, a névvel való visszaélés miatt. Ezek ugyanis valóságos hajszát indítottak Faber nevű egyének után, azokat szerződtették egyedül azért, hogy a híres gyáros ellen nevüket felhasználhassák.

Hasonló a czégljelhomályosítással az a kísérlet, ha valaki az áruk jelzését, melylyel azok a forgalomban, más áruktól leendő megkülönböztetés végett elláttatnak, arra használja fel, hogy az áruk kicserélését előidézzé, Jäger-íngék, Kneipp-viselet stb.

Általános szokás bizonyos árukat hamisan más származási helyről eredetteknek feltüntetni oly helyekről, melyek a forgalomban bizonyos hírnévvel bírnak. Váradon például harsányi káposzta, derecskei répa stb. A nagy forgalomban tokaji bor, török dohány, Chartreuse vagy Benediktiner, holott az illető termék soha azon vidéket nem látta.

c) Egy különös nemét a tisztességtelen versenynek képezi az üzleti és üzemi titok elárulása. Egy gyári alkalmazott elárulja a versenytársnak az ő vállalatához érkező összes felhívásokat és az arra tett ajánlatokat stb.

A második csoport mint már említettem szintén különböző cselekményeket foglal magában. Az a czél, hogy valaki más versenytársának rovására üzleteket köthessen, itt a forgalom megtévesztése által idéztetik elő; tévesztés az áruk tekintetében, akár az elárusító személyére, akár pedig az üzletnél fennforgó körülményekre nézve.

A legfontosabb neme ennek a reclam, mely utóbbi időben igen fontos szerepre jutott. Egészen természetes az, ha a kereskedő áruit dicséri, abban még nincs megtévesztve a közönség, ha mindjárt tuzásokat is enged magának. »Kitünő minőség«, »legjobb választék, legolcsóbb árak«, »egyedül tűz- és betörés mentes szekrény« ezek a kifejezések meg nem tilthatók. A vevő közönségről is fel kell tételezni, hogy az ilyen üres kérdésre nem ad semmit, hisz minden vevőtől meg lehet követelni, hogy a jó családapa gondosságával köti üzleteit. A kik pedig erre képtelenek, siketek, vakok, stb. azokról úgy is külön törvények gondoskodnak.

Másképen áll azonban a dolog, ha a reclam hamis tényeket csillogtat, a midőn áruinak olyan tulajdonságokat kölcsönöz, melyek az ő személyének különös megbízhatóságára

engednek következtetni. Midőn tehát a dolgot úgy tünteti fel, mintha az ő ajánlata különösen kedvező volna s ez által más becsületes versenytársának vevő közönségét elhódítja. A lörvénynek tehát ott kell fellépni, a hol egy biztosan megállapítható tényről van szó. Hogy valaki egy külföldi vállalatnak egyedüli megbizottja, azt be lehet bizonyítani, hogy valamely gyártmányra van-e privilegiuma, azt is.

Ide tartoznak adatok, az árúk minőségére nézve, midőn pl. félselyem kendők, mint tiszta selymek árultatnak, de hogy a csalás büntetésétől megmeneküljön, a félselyem árakon vagy teljes gyapjuszövetek, igazi stearin gyertyák stb.

Hasonló tévesztés történhetik az ár megszabásában. Ha a kirakatban alacsonyabb árak hirdettetnek s az eladásnál különböző ürügök alatt magasabb árak jönnek számításba. Ha a kirakatban olcsón hirdetett darab mindig éppen akkor fogy el, de a vevő már az üzletbe be lett csalva.

A gyakorlati életben legtöbb kárt okoz a reclam szédelés, a hirdetésekkel visszaélés. Az eladás különös sürgős voltának bizonyítása a nagy közönség előtt, melyből a vevők azt a hitet merítsék, hogy az illető kénytelen jó árukat igen olcsón, sokszor értéken alul eladni. Sokszor hirdettetnek alkalmi eladások, mintha szerencsétlen családi és vagyoni viszonyok arra kényszerítenék, vagy a tárgyak tűz, víz által megromgáltattak volna. »Üzlet abbanhagyás«, üzlet áthelyezés, kivándorlás, építkezés, a házasság nem létesülése stb. Sőt el nem követett bűnös cselekményekre is történik utalás pl. csempészet stb., hogy a vevőközönség előtt az eladás sürgössége bizonyíttassék.

Legfontosabb esetét az illoyalis concurrentiának ebben az irányban képezik az alkíárusítások, csödtömegeladások. Az illetők megvesznek valamely csödtömeget egészben s azt mint csödtömeg kiárusítást hirdetik. Ezek azonban rendszeren állandó kiárusítássá válnak az által, hogy az eladott áruk folytonos utánpótlása történik. Ezeknél tehát nem az a cél, hogy esetleges üzletabbanhagyás folytán a készletek kiárusíttassanak, hanem kiárusítás ürügye alatt a tisztességtelen verseny folytattassék.

Ha az olcsó árak iránti előszeretetből a nagy közönség hitelt ad az ily híreszteléseknek, akkor a hason árukat eladó kereskedők, a versenytársak, kik az ily eszközöket megvetik, nagy károkat szenvednek, mert vevőközönségüket elvesztik.

Maga a német kormány emlékirata bizonyítja, hogy az ily kiárusítások rendezői az ő szédelő híreszteléseik által, csekély értékű áruik számára oly piacot szereztek, hogy egész vidékek szükségletét azon áruban fedezték s így az ezen téren működő becsületes versenytársak megélhetését lehetlenné tették. Hogy mily gyorsan járnak el a francia bíróságok, bizonyítja az

amiensi törvényszék ítélete 1892. márcz. 17-ről. Ugyanis 1892-ben, márcz. 14-én Amiens város minden utczasarkán óriási falragaszok hirdették egy nagy kiárusítás kezdetét, mely alkalommal párizsi nagy áruházakból származó áruk fognak eladatni. Amiens-i kereskedők azonnal keresetet indítottak a kiárusítás rendezője bizonyos Ganave ellen, hogy hirdetésének tartalma valótlan s csak a vevők oda édesgetésére irányul s hogy e kiárusítás letiltassék. A törvényszék már 17-én hozott ítéletében a kiárusítást letiltotta s a kiárusítás megkezdése esetére minden napra 100 franc pénzbüntetést állapított meg, ezenfelül a hirdetések eltávolítását, mert a hirdetésben foglalt állítások valótlanok voltak.

A második csoportbeli cselekményhez sorolandó:

b) az ugynevezett mérték- és súlyelpalástolás, vagyis a közönség megtévesztése az áru mennyiségére nézve.

Minden állam törvényei tiltják a hamis mértékek és súlyok használatát. Azonban igen sokszor jönnek áruk forgalomba, bizonyos nemű csomagolással vagy kiállításban, bizonyos tartályok vagy dobozokban, a mely áruk a rendes forgalomban nem méretnek meg vagy nem olvastatnak miután vagy az illető kiállításon, dobozon a mennyiség ki van tüntetve, vagy hogy az áru mennyisége az üzleti szokás alapján vélelmeztek.

Igaz ugyan, hogy minden vevő meggyőződhetne a tartalom helyességéről. De épen ez a pont az, mi az illoyális concurrentiát megállapítja, mert a forgalomban a bizalom és hűség ellen vét; midőn ugyanis az eladó a vevő jóhiszeműségére számítva kevesebbet szállít, mint a mennyit szállítani feltüntet, vagy amennyit az általános vélemény szerint a vevő megnyerni gondol.

A forgalmi élet számtalan nemeinél ugyanis az a visszaélés kapott lábra, hogy az eladó az illető áru mennyiségét, a fogyasztó által alig észrevehető mértékben leszállítja. Már most a kiállítás alakzata, a csomagolás ugyanaz maradván a fogyasztónál, ily úton könnyen beáll a megtévesztés. Csaknem minden ágából a forgalomnak idézhetők erre nézve példák. Így ha ezelőtt a szövő iparnál egy vég vászon 30 rőfből állott s most azt 25—20-ra leszállítják.

A pamutok a kis forgalomban súly szerint árusítatnak, de nem mindenkor megmérés által, hanem miután eredetileg egy vámfont 10 kötegre osztatott, minden ily csomag 50 grammot nyomott.

Ezen üzleti szokást felhasználva némely kereskedő a pamutot vámfontonként 10 csomag helyett 12—14 kötegre állította elő s így egy-egy kötegre csak 35—40 gramm súly esett. A súlymegrövidést elhallgatva, ezen czikkét 10 kötegre

látszólag olcsóbb áron adhatta, mint a régi beosztást megtartó becsületes versenytárs. A sör eladásánál az üvegek számának szaporodtával, melyet egy bizonyos árért adtak, az üvegek ürtartalma mindig kisebbedett. Az aczél-tollak száma, melyek dobozonként 144 tollat foglaltak magukban, leszállott 100-ra. A gyertyák fontja lassankint 500 grammról 400 grammra. A drót- és zsinidelyszegeket tartalmazó doboz 1000 darab helyett 500-ra.

Mind ezek az esetek bizonyítják, hogy a törvényes védelem ebben az irányban szükséges. A mennyiség- és súlymegrövidítése ezen esetei nemcsak annyiban veszélyesek, hogy a fogyasztó közönség megkárosíttatik, hanem még inkább azért, mert a becsületes üzletembert is tisztességtelen eljárásra kényszerítik, ha t. i. üzletét folytatni akarja. A forgalom megbízhatósága szempontjából kívánatos, hogy ezek a visszaélések legálább a megszokottabb áruknál megakadályoztassanak.

Ez a legegyszerűbben az által történik, ha magán az árun, vagy a kiállításon az áru mennyisége megjegyztetik. Miután azonban az eladó a kis forgalomban oly részletekben ad el p. o. egy szál gyertyát, egy köteg pamutot, hogy a reá jegyzés lehetetlen, nincs más mód, mint hogy bizonyos ily áruk eladását, bizonyos mérték és súly betartásához kell kötni.

A német birodalmi törvény a szövetség-tanácsot hatalmazza fel, hogy rendeleti uton állapítsa meg az illető áruk neveit és azok méreteit. A törvény utján való szabályozás, helyesen el lett ejtve azért, mert a forgalmi élet gyors változatai a rendeleti út mellett, sokkal inkább figyelembe vehetők, mint a nehézkesebb törvényhozás utján.

Végre ide sorolandó:

c) A kitüntetések bitorlása; melyek sérthetik az igazi kitüntettet és a többi versenytársat. Az elsőt amennyiben a bitorló magát hasonlónak, vagy az utóbbiaknál különbnek tünteti fel.

Igy ha valaki magát, mint szabadalom tulajdonosát, akár üzleti iratain, hirdetményein, vagy áruin hirdeti. A legtöbb állam szabadalmi törvényeiben ez az eljárás tiltva van. Külön törvények tiltják a császári vagy királyi udvari szállító czim használatát, erre vonatkozó külön engedély nélkül. Így, ha valaki magát mint egy nagyhirű tudós tanítványa, asszisztense, vagy egy jóhirű üzlettulajdonos egykori társa mutatja be. A francia jogszolgáltatás még a tény valódisága esetén is illoyális concurrentiát állapít meg.

Az illoyális concurrentia főbb eseteit az eddigiekben megérintettem, a felsorolás teljes soha sem lehetne az üzleti

élet örökös változása és a versenyforgalom folyton növekedő hevessege és kimélettensége folytán.

Csaknem minden államban vannak már most is törvényes rendszabályok ez irányban s bizonyára rövid idő alatt újabb intézkedések is fognak létesülni. De tévedés azt hinni, hogy törvényes intézkedések által egyedül ez a baj teljesen leküzdhető lenne.

Ez nagyon kényelmes feltevés, de a valóságnak meg nem felel.

Az állami közbelépésnek csak akkor lehet sikere, ha a polgárok az államot saját tevékenységükkel támogatják. Ha tehát az üzletvilág egyrésztől, másrésztől a nagy közönség, mely ez irányban szintén érdekelve van, szíves készséggel támogatják az államhatalmat, akkor többet lehet elérni tökéletlen törvények mellett is, mint akárhány új törvénnyel, de melyek alkalmazása abban marad. A legjobb törvények értéktelenek, ha azokkal élni nem tudunk. A jogérti küzdelem erősíti a jog érzületet s megremegetti a bűnösöket. Az egyesületi és szövetkezeti élet folytonos fejlődése mind több és több alkalmat és módot teremt az államhatalom ez irányu támogatására, a tisztességtelen versenyzönek bíróság elé állítására.

Mindezek az intézkedések a már elkövetett illoyális verseny ellen foglalnak állást, de az lenne kívánatos, ha annak keletkezését lehetne elfojtani. Ebben az irányban is lehet működni, ha nem is abszolút sikerrel. A művelődés terjedésével a nagy közönség ismeretei is gyarapodnak s ha ezek nem adnak hitelt a szédelgők tévesztési kísérleteinek, úgy ez utóbbiak helyzete mind nehezebb lesz s az illoyális küzdelem csökkenni fog. Végre ha egyház és iskola, a műveltség mellett képes kivinni: hogy az üzleti élet terén mélyebb erkölcsi felfogás, nagyobb lelkiismeretesség foglaljon helyet, hogy a bizalom és hűség fokoztassék, úgy ez is hatályosan ellene fog működni a verseny tisztességtelenségének.

Végre legyen még érintve, hogy egyes államok speciál törvényei a bajt gyökerében elfojtani képtelenek. Az üzleti és forgalmi élet az utolsó időkben oly kiterjedést nyert, hogy az egyes államok korlátoló határait lerombolta. Az egyes államok által alkotott intézkedések az illoyalis concurrentia ellen ha elszigetelten alkottatnak, azon állam forgalmi életének gyengítésére is hathatnak. Kívánatos tehát, hogy nemzetközi egységek útján történjenek az intézkedések, hogy egységes elvek alapján közösen szabályoztassék a tisztességtelen verseny jogintézménye.

A mint kétségtelen az, hogy a nagy német birodalom merész kezdeményezése alapján a munkásviszonyok nemzetközi

szabályozásának nagy kérdése sokat ígérőnek mutatkozik, mert az egész civilizált világ a legkomolyabb igyekezetet tanúsítja a megindított eszme megvalósítására — épen úgy lehetne remélni azt is, hogy az illoyalis verseny elleni küzdelem, mely az államok gazdasági politikájának szintén egy fontos elemét képezi, nemsokára közös nemzetközi alapon fogja szabályozását nyerni. — Ugy legyen!

Ezzel a megnyitási ünnepély véget ért.

A tanári karra vonatkozólag a következő adatok említendők:

Dr. *Sipos Árpád* ny. r. jogtanárt a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr a folyó évi május hó 25-én 11717. sz. a. kelt rendeletével 1898. évi január 1-től számítva a VII. fizetési osztály második fokozatába (évi 2200 frt fizetéssel) előléptette.

Kedvező elintézészt nyert a tanári kar 1896. évi július 10-én benyújtott kérvénye a jogakadémiai tanárok ötödévi 100 frtos fizetési pótlékának 200 frtra fölemelése iránt. Ugyanis a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr f. é. május hó 25-én 31971. sz. a. kelt rendeletével a kir. jogakademiák ny. r. tanárainak ötödévi fizetési pótlékait f. évi május 1-től számítva évi 200 frtra felemelni kegyeskedett.

Ehhez képest a mondott naptól fogva korpótlékok czimén dr. *Bozókly Alajos* igazgató részére eddigi évi 500 frt helyett évi 1000 frt, dr. *Sipos Árpád* és dr. *Molnár Imre* ny. r. tanárok részére eddigi évi 400 - 400 frt helyett évi 800—800 frt, dr. *Persz Adolf* és dr. *Szolcsányi Hugó* ny. r. tanárok részére eddigi évi 300 - 300 frt helyett évi 600—600 frt, dr. *Nagy Ernő* ny. r. tanár részére eddigi évi 200 frt helyett évi 400 frt, végül dr. *Hoványi Gyula* ny. r. tanár részére eddigi évi 100 frt korpótléka helyett évi 200 frt utalványoztatott.

Ugyanezen m. rendelettel dr. *Sipos Árpád* ny. r. tanár f. évi június hó 1-től az ötödik 200 frtnyi pótlék élvezetébe előléptettetett.

Dr. *Nagy Ernő* ny. r. tanár a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr által 1896. évi 3855. eln. sz. a. kelt rendeletével az országos közoktatásügyi tanács tagjává nevezetvén ki, ebben a minőségben az 1897/8. tanévben a nagyváradi róm. kath. és a belényesi gör. kath. főgymnasiumban a földrajz és történelem tanítását figyelte meg és 1898. május hó végén részt vett az országos közoktatásügyi tanács teljes ülésén.

Dr. *Horányi Gyula* ny. r. tanár, mint a kath. aut. congressus világi képviselője, a 27-es bizottság jegyzője és a 9-es albizottság előadója, a kath. autonomia szervezésének előkészítő munkálatában közreműködött.

Dr. *Horányi Ferencz* városi tiszti főorvos s a közegészségtan és törvényszéki orvostan magántanára, súlyos betegsége miatt, előadásokat nem tarthatván, ezen két tantárgy előadása a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr folyó évi 81574/897. sz. a. kelt engedélye mellett a f. tanévben szünetelt.

A lefolyt tanév nevezetesebb eseményei a következők:

1897. évi okt. 4-én, az igazgató, a tanári kar s az akadémiai ifjuság testületileg megjelent a helybeli I. sz. székesegyházban Ő cs. és apostoli kir. Felsege legmagasabb névünnepe alkalmából tartott ünnepélyes hálaadó isteni tiszteleten.

1897. nov. 17-én hunyt el a magyar jogtanárok ez idő szerinti nestora, a nagyváradi kir. jogakademiának hosszú évtizedeken át igazi díszé:

Dr. Kudelka József †.

A gyászsesetről a jogakadémia tanári kara a következő gyászjelentést adta ki:

A nagyváradi kir. kath. jogakadémia tanári kara mély fájdalommal jelenti dr. Kudelka Józsefnek, a jeles Ferencz József-rend lovagjának, a budapesti m. kir. t. egyetem kinevezett, a nagyváradi kir. kath. jogakadémia kiérdemült ny. r. jogtanárának, a magyar jogtanárok nestorának folyó 1897. évi november hó 17-én esti 7 órakor, 84 éves korában s a haldoklók szentségének ájtatos fölvétele után végelgyengülésben történt csendes elhunytát. A megboldogultnak földi maradványai folyó hó 19-én délutáni fél 4 órakor fognak a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint a Nagy-Fürdő-utca 671. sz. a. fekvő halottas házból a nagyváradi-olaszii temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szent mise-áldozat folyó hó 23-án reggel 10 órakor fog az olaszii róm. kath. plébánia templomban az Egek Urának bemutatatni. — Nagyváradon,

1897. évi november hó 18-án. Áldás lebegjen emlékezete fölött!

*

A gyászoló család pedig a halálesetről a következő sorokban értesíté a közönséget:

Alulírottak mély fájdalommal jelentik szeretett bátyjuknak dr. Kudelka József, a nagyvárad kir. jogakademia nyugalmazott tanára, s a Ferencz József-rend lovagjának f. hó 17-én d. u. 7 óraker, 84 éves korában, hosszú szenvedés s a haldoklók szentségének ájtatos fölvétele után történt gyászos elhunytát. A drága halott hült tetemei folyó hó 19-én délután fél 4 óraker fognak a róm. kath. egyház szertartása szerint a Nagy-Fürdő-utca 671. szám alatti halottas háznál beszenteltetni és a várad-olaszii temetőben örök nyugalomra helyezettetni. A megboldogult lelki üdvéért az engesztelő szent-mise áldozat folyó hó 23-án reggel 10 óraker, a várad-olaszii róm. kath. plébánia templomban fog az Egek Urának bemutatattatni. Nagyvárad, 1897. november 18-án. Áldott legyen emlékezete! özv. Petry Károlyné, szül. Kudelka Magdolna, a megb. testvérlhuga. Petry Gyula, Petry Gyuláné, szül. Moravesik Margit gyermekeivel, Petry Margit, Anna, Gyula és Lenke unokaival, Kudelka János, a megb. testvéröccse, Kalla Géza, a megb. unokaöccse, Kalla Mihály, Kalla Mihályné, szülőivel. Mitsky István, a megboldogult sógora, özv. Heinrich Jánosné, szül. Mitsky Irma, Hauer Lajos, Hauer Lajosné, szül. Mitsky Sarolta, Mitsky Aladár, Mitsky Aladárné, Trunkó Lajos, Trunkó Lajosné szül. Mitsky Etelka, Mánczos József, Mánczos Józsefné, szül. Mitsky Paulin, Mitsky Izabella, Mitsky Margit, gyermekeivel és unokaival.

Daczára a kemény hidegnek, Nagyvárad nagyja apraja sietett nov. 19-én a végtisztesség megadása végett az elhunyt tanár fürdő-utczai házához. A nagyvárad kir. szert. káptalan tagjai, a megye és város tisztviselői, a kir. tábla, kir. törvényszék és járásbiróságok birái és még számos ügyvéd és tisztviselő jelent meg a temetésen.

A gyászszertartást *Dencs János* cz. kanonok nagyvárad-olaszii róm. kath. plébános végezte segédlettel. Erre Dr. *Bozóky* Alajos jogakademiai igazgató a halottas házban a következő beszédet mondotta:

Mélyen tisztelt gyászoló közönség!

Ime! itt fekszik előttünk koporsóba zarva egy igaz lelkű férfit, hazájának, nemzetének, egyházának hű fia, kit az isteni Gondviselés egy érdemekben gazdag hosszú földi élet után

magához szólított. Ember volt ő, a szónak legnemesebb értelmében, a ki soha senkinek nem vétett és csak most elköltözése által okozott bánatot mindazoknak, a kik ismerték s vele érintkeztek. Jogtanár volt ő, a szónak eszményi értelmében, a ki nemcsak tanártársai, hanem megszámlálhatatlan tanítványainak tiszteletét és szeretetét kivivta és mindvégig megtartotta. A megtestesült kötelességtudás élő példányképe volt ő, a ki zajtalan bár, de annál maradandóbb hatású munkásságával felejtethetlen nyomokat hagyott maga után. A pályát, melyet életcélul tűzött ki maga elé, becsülettel megfutotta és nincs egyetlen ember, a ki azt mondhatná róla, hogy a melyet annyi nemzedéknek oly ékesszólóan hirdetett az igazságot, ő maga valaha megsértette volna. A tudományba annyira belemerült, hogy a családalapítás eszébe sem jutott, csak érezte, hogy annál nagyobb önfeláldozással tartozik élethivatásának, melynek lelkiismeretes betöltésén éjjel-nappal páratlan buzgalommal fáradozott. Ezért a sors meg is jutalmazta őt, az volt mindig legnagyobb öröme, ha tudomására jutott, hogy egyik-másik tanítványából ilyen meg amolyan hasznos tagot nyert a társadalom. De nem feledkezett meg soha a humanitás követelményeiről sem; józan, takarékos életmódja lehetővé tette neki, hogy szeretetét rokonaival és a szükölködőkkel éreztesse s nem vonta ki magát soha ott, a hol valamely emberbaráti cél előmozdításáról volt szó. Szerette, tisztelte és becsülte is őt mindenki, szerény fellépésével, nyájas modorával, tapintatos magaviseletével meghódította a szíveket.

De nem folytatom tovább, hisz' csak azt mondhatnám el, a mit úgy is mindenki szívében érez. Hanem igenis búcsút veszek Tőled, drága halottunk! tanártársaid, számtalan tanítványaid, szerető rokonaid, barátaid és mindnyájunk nevében, kik ravatalodhoz eljöttünk, hogy kifejezést adjunk szeretetünknek és nagyrabecsülésünknek. Búcsút veszünk Tőled a boldog feltámadás reményében. Legyen áldva közöttünk emléked! Sit Tibi terra levis!

A beszéd elhangzása után a jogakademia énekkara gyászdalt énekelt, mire a menet kivonult az olaszii temetőbe. A sirnál a jogakadémiai ifjúság nevében *Puskás* L. Béla joghallgató búcsúztatta el az elhunytat:

Mélyen tisztelt közönség, szeretett pályatársaim!

A természet váltakozó rendje szerint a sápadó ősz ismét megjelent; átsuhant a hideg szellő a fák lombjain, elhervasztotta a virágokat. Lehullt a reszkető levél; elmúlásról halálról beszél minden. Igen! eljött a sápadt rideg ősz, hogy a természet örök törvénye szerint a maga részét az emberi életből is

kivegye, kedveseinket, szeretteinket, tőlünk elragadva bennünket a bánat, a keserűség, a fájdalom örvényébe sodorjon.

Fájdalom sajog szívünkben, nagy a veszteség érzete, mely halálad által ért bennünket, akadémiánk szeretett volt tanára.

A fájdalom az ember leghűbb társa, mely el nem hagy bennünket a bölcsőtől a sírig, de van fájdalom, mely megneemesít, mely felemel, a helyett hogy leverne s szívünknek e fájdalom jól esik.

E jól eső fájdalom örök emléket emel szívünkben; nem egy hideg, holt emléket, hanem oly emléket, mely élni fog szívünkben. Hisz arczodon nemes gondolatok hagyták hátra nyomaikat; szemeidben nagy lelked lángolt, szived, mely szeretettel átkarolt mindenkit, igen, szived ajkadon volt. Hányszor csüngött a tanítványok sokasága ajkaidon, 41 évi tanárkodásod alatt! szavaid bámulattal töltötték el őket, nem tudva, mi méltóbb bámulatukra, nagy tudományod-e, avagy nagy emberszereteted!?

És szived, a mely csak szeretni tudott mindenkit, megszünt dobogni s te nem vagy többé. Avagy megszűnhet-e annyi szeretet, elmulhat-e az érzelem s a gondolat? Isten megsemmisíthette volna-e azt a ragyogó lelket, melynek annyi megnyilatkozását látták arczán, szavaiban és tetteiben?!

A művész megsemmisíti alkotását, ha tökéletlennek találja azt, de Isten, ki a szívet nézi, megsemmisíthette-e e szívet, mely annyira tökéletes volt?!

Nem. Isten nem engedhette elmulni gyermekét, nem semmisíthette meg művét, melyet alkotott. Lehull a fák gyümölcse, a szél messze hordja, betemeti a lehulló magot. Ki hinné, hogy a mag, amiért betemetve van, elenyészik? Eljő a tavasz, eljő a mag föltámadása, kinő a földből. Eljő az idő, midőn szíved pora megéled s egyesülni fog közöttünk lengő szellemeddel.

Te nagy lélek fogadd kegyeletünk üdvözlő szavát, légy áldott, nyugodj csendesen kedves halott: lelked él, találkozunk!

Életrajza a rendelkezésünkre állott hiteles adatok szerint a következő:

Dr. Kudelka József, a magyar jogtanárok nestora, született 1813. évben Rimaszombaton, Gömör megyében, a hol hasonnevű atyja előbb a gróf Serényi családnál, majd a jászóvári premontrei rend harkácsi birtokán gazdatiszt volt. Elemi iskoláit Putnokon, középiskolai tanulmányait Rozsnyón, a jogot egy évig Kassán s két évig a pesti egyetemen végezte. Jurátus korában a szerepi Kelemen családhoz került mint Albert és Sándor nevelője, a hol műveltségével, finom modorával és tapintatos bánásmódjával magát felejthetetlenné tette, úgy hogy a tragikus

véget ért Kelemen Albert végrendeletében egy jelentékeny hagyományjal tisztelte meg egykori tanítóját. Kudelkának pedig nagy öröme telt abban, hogy midőn 1844. évben a fővárosban a m. kir. váltófeltörvényszéknél járulnoki minőségben működött s e közben a m. k. t. egyetemen többször Virozsílt a magyar közjogi előadásaiiban helyettesítette, a fiatal Kelemen Albertet, az ő tulajdon házi növendékét mint nyilvános egyetemi hallgatót láthatta tanítványai sorában.

Mínthogy Kudelkát az ő hajlamai kezdettől fogva a jogtanári pálya felé vonzották, mindjárt a legelső alkalmat megragadta, hogy hő vágyainak teljesülését lássa. 1846. évi okt. 1-én otthagyta a váltófeltörvényszéknél elfoglalt hivatali állását s felcserélte a természetjog tanszékével a temesvári lyeceumnál, a hol 1847. év végéig tanított és néhai Lonovics József csanádi püspök kedvence volt, a ki őt a szentszék mellé a szegények ügyvédjévé nevezte ki. Azonban nemsokára ambíciója arra készítette, hogy a *nagyváradi* kir. jogakadémián megürrült természeti s népjogi, nemkülönbén magyar közjogi tanszék elnyeréséért folyamodjék, a melyre az egyetemen megtartott nyilvános concursus fényes sikere után V. Ferdinánd király ő felsége 1847. évi márczius hó 2-án legkegyelmesebben ki is nevezte.

Idejövetelét a legjobb hír előzte meg, mert midőn az 1847. évi márczius 31-én Neupauer János törvénykari idősb tanár és akadémiai aligazgató elnöklete alatt s az akadémia mindkét karbeli tanár urak ülnöksége mellett tartott akadémiai tanácsülésben hivatalába ünnepélyesen beigtattatván, tanártársai szives üdvözlése kíséretében székét elfoglalá, azon megnyugtató reményt gerjeszté maga felől, hogy ismert tehetségei és buzgalmánál fogva új hivatala körében díszszel működendik — és ezt a reményt hosszú tanárkodása alatt busásan be is váltotta. 1849. évben rövid ideig nemzetőr is volt, a szabadságharcz leveretése után pedig ezért az örállásért szigoru purifikáczió-nális eljárás alá fogták, de a vész elvonult feje fölött, sőt pár hónapig az akadémia igazgatásával is megbízták őt, mely hivataltól azonban a vele járó sokféle zaklatás miatt mihamarább menekülni óhajtott és meg is menekült.

Kudelka ezután kizárólag tanszékének élt, de nyájas modoránál, finom műveltségénél fogva a megyei és nagyváradi elit-társaságnak is mindenkor szivesen látott legkedvesebb alakja volt. Olvasottsága valóban bámulatba ejtett mindenkit, ő maga nagy szerényen csak 6 nyelvnek a tudását, u. m. a magyar, német, latin, tót, francia és olasz nyelveket vallotta be, de ezeken kívül még a spanyol, angol, szerb, dán, sőt még a szanszkrit nyelvben is járatos volt. Az ó-kori klasszikusokat alig

ismerte valaki nálánál jobban és sokoldalú műveltsége mellett mély vallásos érzület jellemezte őt.

Mint tanár igazi példányképe volt a kötelességtudásnak, tanítványai rajongtak érte és még a hanyagokat is tudta a rossz útról visszatéríteni. Így történt, hogy ámbár családot nem alapított, még is leróta a haza iránti kötelességét az által, hogy megszámlálhatatlan derék polgárt nevelt a hazának, kik még most is élemedett korukban a legmélyebb hálával és kegyelettel emlegetik őt. Tulajdonképeni szaktantárgyai az észjog- és büntetőjog valának, mely két tárgyat 31 s illetőleg 33 éven át adott elő, de azon kívül 2 évig a magyar közjogot, 7 évig a római jogot, 15 évig a bányajogot és 29 évig az encyclopediát is adta elő.

Midőn dr. Pauler Tivadar miniszterré lett, első dolga volt Kudelkát az egyetem szánára megnyerni, ki is nevezette őt az észjog ny. r. tanárává; Kudelka fel is ment az egyetemre, esküt is tett, de mielőtt előadásait megkezdhette volna, hirtelen súlyos szembajba esett, mely annyira megfélemlítette őt, hogy abbéli aggodalmában, hogy hivatalának nem fog tudni eleget tenni, szabadságidőt kért, s ennek leteltével ismét nagyváradi tanszékére tért vissza, a melyen az előbbi buzgalommal egész 1885-ig működött, a midőn saját kérésére állandó nyugalomba helyeztetett s ez alkalommal a nemes Ferencz József-rend lovagkeresztjével is feldíszítettett. 41 évet meghaladó tanári működéséből 38 év a nagyváradi kir. jogakadémiának jutott, a melynek igazi díszje volt.

Nyugalalmaztatása után egy ideig Harkácson élt rokonai körében, e mult évben pedig igazán hazajött — meghalni.

1897. nov. 25-én a kérelhetetlen halál Kaczián Ferencz I. évi joghallgatót ragadta ki szüleinek szerető karjaiból s pályatársainak baráti köréből. Az igazgató mind a maga, mind a tanári kar nevében részvétét nyilvánította a bánatos szülőknek s az akadémiai ifjusággal együtt utolsó nyugvó helyére kísérte a pályája kezdetén elhunyt akadémiai polgárt. Nyugodjék békében!

1897. évi december 19-én hódoló feliratot intézett a tanári kar nagyméltóságú dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úrhoz az első osztályú vaskorona-renddel történt legfelsőbb kitüntetése alkalmából, a miért ő

nagyméltósága a tanári karnak köszönetét nyilvánítani méltóztatott.

1898. évi ápril 11-én a tanári kar és az akadémiai ifjuság testületileg jelent meg a helybeli I. sz. székesegyházban az 1848. évi törvények királyi szentesítésének évfordulója alkalmából tartott ünnepélyes hálaadó isteni tiszteleten s részt vett az ugyanaznap i rendkívüli megyei és városi díszközgyűlésekben.

* * *

Az előadások a felsőbb helyen jóváhagyott leczkerend szerint a törvényes szünetek kivételével mult évi september 16-tól f. évi junius 6-ig bezárólag folytak. Gyakorlati előadások az idén is voltak, még pedig a pandektajogból, a jogtörténetből, a magyar közjogból, a jogbölcsészetből és a büntető jogból.

Dr. Hoványi Ferencz magántanár súlyos betegsége miatt a folyó tanévben nem tartott előadásokat, s minthogy erre előre láthatólag a jövő tanévben sem lesz képes, a nagym. vallás- és közoktatásügyi m. kir. min. tárcy f. évi junius hó 13-án 36286. sz. a. kelt rendeletével, a kar felterjesztésére kegyesen megengedte, hogy a törvényszéki orvostant és közegészségtant a jövő tanévben dr. Baróthy Ákos városi tb. főorvos adja elő.

Az alap- és évvégi elméleti államvizsgálatokat f. évi junius hó 10-ike és 25-ike közötti időben tartottuk; a tanévet ünnepélyesen berekesztő Te Deum folyó évi jun. hó 19-én volt.

Részvétét fejezte ki a kar *Kutelka* József nagyvárad i nyug. jogtanár halála alkalmából az elhunyt rokonainak, *Findly* Henrik kolozsvári egyetemi, valamint *Kasza* József pécsi és *Scheffer* Vilmos pozsonyi akadémiai tanárok halála alkalmából az illető főtanodáknak.

V. A TANÁROK IRODALMI MŰKÖDÉSE.

Dr. *Bozóky Alajos* igazgató-tanár dolgozatai:

- 1) Megnyitó beszéd a tanév elején; lásd jelen Almanach 8. s köv. ll.
- 2) Kiskoru ügyvéd, a Jogtudományi Közlöny 1897. évf. 31 számában.
- 3) Az 1889: XXVI. t.-cz. módosítása; ugyanott a 34-ik számban.
- 4) A diák-nyomor; a »Magyar Ujság« cz. politikai napilap 1897. évi 298. számában.
- 5) A tudomány népszerűsítése (University Extension); u. o. a 318. számban.
- 6) Mit népszerűsítsünk? a Jogt. Közl. 1897. évf. 50-ik számában.
- 7) Gyakorlati politika; a Magyar Ujság cz. politikai napilap 1898. évf. 108. számában.

Dr. *Molnár Imre* ny. r. tanár dolgozata:

A tisztességtelen verseny; lásd a jelen Almanach 11. s köv. lapjain.

Dr. *Nagy Ernő* ny. r. tanár dolgozatai:

Közjogi cikkek; a Pallas-féle Nagy Lexikonban.

Dr. *Magyary Géza* ny. r. tanár dolgozatai:

- 1) Nagy F.: A magyar váltójog kézikönyve, Budapest, 1897. Birálat a Jogt. Közl. 1897. évfolyamában.
- 2) Jogügyletek magyarázata a felülvizsgálati eljárásban. U. o.
- 3) A magyar polgári pereljárás alaptanai; a perbeli cselekvények tana, Budapest, 1898, 8 r. 400 l.

Dr. *Károly Irén* magántanár

Cikkeket közölt a Lipcsében megjelenő Wiedemann-féle Annalen der Physik und Chemie cz. szakfolyóirat 1898. évfolyamában és a Matematikai és Fizikai Lapok 1898. évfolyamában.

A tanárok irodalmi működését a lefolyt évben is lényegesen előmozdította ama szives készség, melylyel a budapesti és a kolozsvári m. k. s a lipcei t. egyetemek könyvtárai a

kívánt műveket rendelkezésre bocsátották, a miért e helyen az akadémiai igazgatóság forró köszönetét nyilvánítani kedves kötelességének ismeri.

VI. IFJUSÁGI EGYLETEK.

1. Joghallgatók segélyező egylete.

Elnök: Puskás Béla III. éves joghallgató.

Alelnök: Küttel Károly III. éves joghallgató.

Főjegyző: Podhraczký Rezső III. éves joghallgató.

Pénztáros: Medvigy Gábor I. éves joghallgató.

Ellenőr: Szokoly Tamás I. éves joghallgató.

Aljegyzők: Ficzek Emil és Fráter Pál I. éves joghallgatók.

Bizottmányi tagok:

Bige Sándor, Eleméry Ferencz, Habókay Béla, Schweiger Jenő IV. éves, Bartos Elemér, Hegyesi Pál, Millye Gyula, Örley Dénes III. éves, Dallos Mór, Jelenffy Béla, Krüger Aladár, Thury László II. éves, Lóvy Mór, Medvigy István, Olasz Béla és Schweiger Endre I. éves joghallgatók.

Az egylet alaptőkéje ebben az évben 9950 frt 59 krról 9994 frt 04 krra emelkedett. Ugyanis az alap javára rendezett matinée 43 frt 45 krt jövedelmezett. A pénztári maradványból, mely 6 frt 99 krt tett, 6 frt az alaptőkéhez csatoltatván, ez most kerek összegben 10,000 frt.

Segélyezésben részesült 32 joghallgató. Segélyezésre fordított összesen 455 frt.

2. Önképző- és Olvasó-egylet.

Az 1897. évi szeptember 30-án tartott alakuló közgyűlésen elnökké választott Thury László II. éves joghallgató, kinek lemondása folytán a november hóban tartott közgyűlésen a tisztikar következőleg alakult meg:

Elnök: Örley Dénes III. éves joghallgató.

Alelnök: Hegyesi Pál III. éves joghallgató.

Főjegyző: Papp János II. éves joghallgató.

Pénztáros: Beliczay Elek II. éves joghallgató.

Ellenőr: Benkő Ernő III. éves joghallgató.

Aljegyzők: Medvigy István és Fráter Pál I. éves joghallgatók.

Bizottmányi tagok:

Eleméry Ferencz, Géher Lambert, Habókay Béla, Némethy Ferencz IV. éves, Bartos Elemér, Millye Gyula, Küttel Károly, Puskás L. Béla III. éves, Jelenffy Béla, Krüger Aladár, Nuszbek Sándor, Thury László II. éves, Medvigy Gábor, Miskolczy Pál, Schweiger Endre és Szokoly Tamás I. éves joghallgatók.

Tartott a kör 2 alakuló, 14 köz-, 5 bizottsági és 1 zárógyűlést.

A kör 2 felolvasó-estélyt rendezett, az elsőt okt. 30-án az akadémia dísztermében, mely alkalommal egyúttal Ő.Fel-sége a király azon fejedelmi tényét is ünnepelte, hogy a nemzetnek tíz szobrot ajándékozott; a másikat április 23-án a Kereskedelmi Csarnok dísztermében; mindkettő a város közönségének élénk részvétele mellett folyt le. Azonfölül ünnepelte az egyesület halottak napját, márczius Idusát, ezúttal ugyanezen nevezetes napnak 50-ik évfordulójakép.

Kitűzött a kör három 15 frtos pályadíjat, melyeket a bírálatra felkért tanárok véleménye alapján Glacz Béla I. éves, Géher Lambert IV. éves és Órley Dénes III. éves joghallgatók nyertek el.

Végül képviseltette magát a kör Órley Dénes elnökével a Kolozsvárott pünkösöd napján tartott „Unio” ünnepélyen.

A kör jelenlegi vagyona a Nagyváradí Takarékpénztárban gyümölcsözőleg elhelyezett 1082 frt 85 kr; ugyanis a m. é. 51 frt 46 kr pénztári maradványból 26 frt 46 kr a folyó kiadásokra fordítatott, 25 frt pedig az eddigi 1057 frt 85 kr. alaptökéhez csatoltatott.

VII. A TANÁROK ÉS AZ ÁLTALOK ELŐADOTT TANTÁRGYAK ÁTNÉZETE.

A tanárok neve	Tanító-hivatali minőség	Tanszakma	Előad. nyelv		Heti órák száma	Észrevétel
			I.	II.		
Dr. Bozoky Alajos	kir. tanácsos, igazgató, ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár	Római jog			10 10	Tanári éveinek száma: 30. (Azelőtt 1 $\frac{1}{4}$ évig a m. k. helytartótanácsnál és a közokt. m. k. ministeriumnál szolgált)
Dr. Sipos Árpád	ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár, hites köz- és váltó-ügyvéd	Magy. magánj. Bányajog, Osztrák magánjog			11 9	Tanári éveinek száma: 28 $\frac{1}{2}$.
Dr. Molnár Imre	ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár	Nemzetgazdaszat, Pénzügytan, M. pénzügyi törvények, Tételes nemzetközi jog			11 9	Tanári éveinek száma: 29. (Három évig segéd-tanár volt.)
Dr. Persz Adolf	ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár, h. ügyvéd	M. alkotmány- és jogtörténet, Európai jogt., Egyházi jog, Ethika			14 9	Tanári éveinek száma: 23.
Dr. Nagy Ernő	ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár	Politika, Encyclopaedia, Magyar közjog. A XIX. század története			12 8	Tanári éveinek száma: 18.

A tanárok neve	Tanító-hivatali minőség	Tanszakma	Előad. nyelv		Észrevétel
			Heti órák száma	Heti órák száma	
Dr. Hoványi Gyula	ny. r. tanár, képezített egyetemi magántanár	Jogbölcseészet, Büntetőjog	11	9	Tanári éveinek száma: 13.
Dr. Szolcsányi Hugó	ny. r. tanár, képezített egyetemi magántanár	M. közigazgatási jog, Statistika, Művelődéstört.	10	10	Tanári éveinek száma: 24.
Dr. Magyar Géza	ny. r. tanár, képezített egyetemi magántanár, h. ügyvéd	Törvénykezési eljárás, Keresk. és váltó jog	11	9	Itteni tanár 6 év óta (Azelőtt 2 évig Kecskeméten tanárkodott)
Dr. Hoványi Ferencz	orvostudor, városi tiszti fő- és egyházmegyei orvos, akad. magántanár	Törvényszéki orvostan, Közegészségtan. A f. tanévben nem tanított	—	—	Tanári éveinek száma: 18 $\frac{1}{2}$.
Dr. Károly Irén	képezített főgymn. ny. r. tanár, akad. magántanár	Államszám viteltan	—	2	Itteni mtanár 7 $\frac{1}{2}$ év óta.

VIII. AKADÉMIAI HALLGATÓK.

1. Beígatott ny. hallgatók.

N é v	Tan- félév	N é v	Tan- félév
<i>I. évesek.</i>		Miskolezy Pál	1 2
		Olasz Béla	1 2
a) rendes hallgatók:		35Papp Ábrahám	— —
		Petruoz Jusztin	1 2
		Popovits György	1 2
Altnöder Béla	1 2	Poynár Ernő	1 2
*Ardelean Ezsaiás	1 2	Sándor Pethő	— 2
Bárdos Ödön	1 2	40*Schiau Miklós	1 2
Boros Leontin	1 2	Schweiger Endre	1 2
5*Botiocu Elek	1 2	Spariosu Dusan	1 2
Bölöny Andor	1 2	Spirok Lajos	1 2
Bretán Sándor	1 —	Staubesand Keresztély	1 2
Davidovits Samu	1 2	45Steer Koriolán	1 2
Debreczy Géza	1 2	Szévolt János	1 2
10Ditz Miklós	1 2	Szokoly Tamás	1 2
Fichtner Gyula	1 2	Tóth Béla	1 2
*Ficzek Emil	1 2	Vass István	1 2
Frankó Endre	1 2	50Veverán György	1 2
Fráter Pál	1 2		
15Friedmann Sándor	1 2	b) rendkívüli hallgatók:	
Ghetie László	1 2	Erdélyi Miklós	1 2
Glacz Béla	1 2	Feldmann József	1 2
Heiser Gyula	1 2	Kurezman Illés	1 2
Hollmayer Béla	1 2	Suciu János	1 —
20Jaczkovits Gyula	1 2	55Vitán Gábor	1 2
Julier Károly	1 2		
†Kaczián Ferencz	1 —	<i>II. évesek.</i>	
Kövári Miklós	1 2	*Ács Sándor	1 2
Kretz Viktor	1 2	Adamik János	1 2
25Lakos Ferencz	1 2	*Baranyi István	1 2
Lojko János	1 2	Bárdos Imre	1 2
Lövy Mór	1 2	5Barta Dezső	1 2
Lukics Gyula	1 2	Beliczay Elek	1 2
*Marsieu Jusztin	1 2		
30Medvigy Gábor	1 2		
Medvigy István	1 2		
*Mészáros Aladár	1 2		

N é v	Tan- félév	N é v	Tan- félév
Beniczky Sándor	1 2	Thury László	1 2
Bezsán Kornél k.	— —	Weimann Jenő	1 2
Boros János	1 2	50Weisz Ignác	1 2
10Brebán Kornél	1 —	*Zigre Aurél	1 2
Budincean Kornél	— 2		
*Campián János	1 2		
Candrea János	1 2		
Dallos Mór	1 2		
15Fehér Ödön	1 2	Bartos Elemér	1 2
Fejér Kálmán	1 2	Benkő Ernő	1 2
*Georgevici Luczián	1 2	Bolcas Luczián	1 2
Guttman Gábor	1 2	Cserey Béla	— —
Halász Márton	1 2	5Csordás János	1 2
20Ignat Szabin	1 2	*Detrovits Elek	1 2
Jacob János	1 2	*Fanta Adolf	1 2
Jakabffy Gyula	— 2	Gara Ákos	1 —
Jelenffy Béla	1 2	Gyenge Béla	1 —
Kiss Sándor	1 2	10Halász Lajos	1 —
25*Kosztó Emil	1 2	Hegyesi Pál	1 2
*Krüger Aladár	1 2	Held Ödön	1 2
*Lascu Demeter	1 2	*Jancu Kornél	1 2
*Lukács Imre	1 2	*Juricskay Aurel	1 2
Mendelényi Béla	— —	15Kalmár József	1 2
30*Mircea Gusztáv	1 2	Kiss György	— —
Moldoványi János	— 2	Kratochvíl Miklós	1 2
Moskovits Miksa	— 2	Kretz György	1 —
Nuszbeck Sándor	1 2	Küttel Károly	1 2
*Obadeán Pál	1 2	20Markbreit Jenő	1 —
35Papp János	1 2	Markó Miklós	1 —
*Papp Vazul	1 2	Maróczy János	1 2
Pásztor Bernát	— 2	Millye Gyula	1 2
Patzkó Antal	1 2	Nikolaevits Gyula	1 2
*Popovits Miklós	1 2	25Örley Dénes	1 2
40Popper Ákos	1 2	*Papp Tivadar	1 2
*Poynár Szever	1 2	Podhraczký Rezső	1 2
Rezey Gusztáv	1 2	Popu Sylvius	1 —
Rokszin György	1 2	*Pösög Venczel	1 2
Sziládky Imre	1 2	30Puskás Béla	1 2
45Szilvási Gusztáv	1 —	Racsek János	1 —
*Szolnok Jenő	1 2	Schönzweig Béla	1 2
*Tempeleán Dezső	1 2	Simonca Jenő	1 2

N é v	Tan- félév	N é v	Tan- félév
*Stacho Károly	1 2	*Kozste Gyula	1 2
35Gr. Wass György	1 2	Lukács Ödön v.	1 —
Wertheimstein Henr.	1 2	Márton István	1 2
		Mattyus Zsigmond	1 2
		20Medvigy Eugen	
		Porfyr	1 2
<i>IV. évesek:</i>		Miskovszky Jenő k.	— —
Akantisz Ödön	1 2	Moldoványi László k.	— —
Bige Sándor v.	1 —	*Némethy Ferencz	1 2
*Burdán Tivadar	1 2	Nyiry Béla v.	1 —
*Drimba György v.	1 —	25Sarkady Imre v.	1 —
5Eleméry Ferencz v.	1 —	Schweiger Jenő v.	1 —
Ellmann Ferencz	1 2	Solti Lajos v.	1 —
Fried Sándor	— 2	*Stachó Károly	1 2
*Geher Lambert	1 2	Szkalák József	1 2
*Görög Miklós	— 2	30Themleitner Gyula	1 2
10Habókay Béla	1 2	Varga Lajos k.	— —
Kabos Béla v.	1 —	Vattay Albert v.	1 —
Kalmár Lajos v.	1 —	Weimann Viktor v.	1 —
Kelen Jenő v.	1 —	Voda György v.	1 —
*Kirillovits Pál v.	1 —		
15*Kolb Géza	1 2		

Összesen : 176

A *-gal jelöltek ösztöndíjasok.

A k-val jelöltek egy évi önkéntesek.

Jegyzetek : A v-vel jelöltek az I. félévben végbizonyítványt nyertek.

A kiknek neve mellett félév nincs kitéve, azok elmaradtak.

2. Vizsgálati engedélyt nyertek :

A vizsgálati engedélyt nyert egyének csak a ministeri engedély keltének évében vétetnek számba.

az I. alapvizsgálatra :

Bálint Dénes, m. alszámvevő Sepsi-Szt.-Györgyön.

Biró István, m. kir. honvédhadnagy Nagyváradon.

Budó János, m. kir. adótiszt Nagyváradon.

- Cserny Győző, m. kir. alerdőfelügyelő.
- 5 Czövek István, m. kir. adótiszt Szentesen.
 Ferenczy György, m. kir. adótiszt Székelyudvarhelyt.
 Kállay László, m. kir. honvédfőhadnagy Nagyváradon.
 Málnásy Ferencz, m. kir. állattenyészt. felügy. N.-Váradon.
 Medzihradeczky Pál, m. kir. adótiszt Szirákon.
- 10 Mendelényi Béla, volt budapesti t. egyetemi joghallgató.
 Mlinarovits János, m. kir. p. ügyigazg. számt. N.-Becskekerek.
 Németh Albert, m. főszámvevő Székelyudvarhelyt.
 Pap Aurél, m. kir. bányaesküdt Budapesten.
 Swoboda Sándor, rendőrségi irnok Pancsován.
- 15 Szász Károly, m. főszámvevő Kolozsvártt.
 Váradí Béla, m. kir. állami végrehajtó N.-Becskekereken.

A II. alapvizsgálatra:

- Bálint Dénes, m. alszámvevő Sepsi-Szt.-Györgyön.
 Bíró István, m. kir. honvéd hadnagy Nagyváradon.
 Budó János, m. kir. adótiszt Nagyváradon.
- 20 Czövek István, m. kir. adótiszt Szentesen.
 Ferenczy György, m. kir. adótiszt Székelyudvarhelyt.
 Gyulai Ödön, állami anyakönyvvezető Dextrádon.
 Kállay László, m. kir. honvéd főhadnagy Nagyváradon.
 Littke Jenő, m. kir. államvasuti tisztviselő Budapesten.
- 25 Málnásy Ferencz, m. kir. állattenyészt. ker. felügy. Nvárad.
 Medzihradeczky Pál, m. kir. adótiszt Szirákon.
 Mlinarovits János, m. kir. p. ü. ig. számtiszt N.-Becskekerek.
 Németh Albert, m. főszámvevő Székelyudvarhelyt.
 Pap Aurél, m. kir. bányaesküdt Budapesten.
- 30 Swoboda Sándor, városi rendőrségi irnok Pancsován.
 Szász Károly, m. főszámvevő Kolozsvártt.
 Váradí Béla, m. kir. állami végrehajtó N.-Becskekereken.

Az államtudományi államvizsgálatra:

- Bálint Dénes, m. alszámvevő Sepsi-Sz.-Györgyön.
 Bíró István, m. kir. honvédhadnagy N.-Váradon.
- 35 Budó János, m. kir. adótiszt Nagyváradon.
 Czövek István, m. kir. adótiszt Szentesen.
 Ferenczy György, adótiszt Székelyudvarhelyt.
 Gyulai Ödön, állami anyakönyvvezető Dextrádon
 Kállay László, m. kir. honvéd főhadnagy.
- 40 Littke Jenő, m. kir. államvasuti tisztviselő Budapesten.
 Málnásy Ferencz, m. kir. állattenyészt. kerületi felügyelő.

- Medzihraczky Pál, m. kir. adótiszt Szirákon.
 Mikeszka Lajos, m. kir. adótiszt Nagyváradon.
 Miron Jusztin, volt budapesti t. egyetemi joghallgató.
 45 Mlinarovits János, m. kir. p. ü. igazg. számt. N.-Becskekerek.
 Németh Albert, m. főszámvevő Székelyudvarhelyt.
 Pap Aurel, m. kir. bányaesküdt Budapesten.
 Pelikán Lipót, m. kir. adótiszt Palánkán.
 Swoboda Sándor, városi rendőrségi irnok Pancsován.
 50 Szász Károly, m. főszámvevő Kolozsvárt.
 Szathmáry Sándor, m. árvaszéki irnok B.-Gyulán.
 Tury Zoltán, végzett budapesti t. egyetemi joghallgató.
 Váradi Béla, állami végrehajtó N.-Becskekereken.

A jogtudományi államvizsgálatra :

- Bálint Dénes, m. alszámvevő Sepsz-Szt.-Györgyön.
 55 Bíró István, m. kir. honvéd hadnagy Nagyváradon.
 Budó János, m. kir. adótiszt Nagyváradon.
 Czövek István, m. kir. adótiszt Szentesen.
 Ferenczy György, m. kir. adótiszt Székelyudvarhelyt.
 Gyulai Ödön, állami anyakönyvvizető Dedrádon.
 60 Imreh József, járási szolgabíró, Balázsfalván.
 Kállay László, m. kir. honvéd főhadnagy.
 Lítke Jenő, m. kir. államvasuti tisztviselő Budapesten.
 Málnásy Ferencz, m. kir. állattenyészt. felügy. N.-Várad.
 Medzihraczky Pál, m. kir. adótiszt Szirákon.
 65 Mikeszka Lajos, m. kir. adótiszt Nagyváradon.
 Mlinarovits János, m. kir. p. ü. ig. számtiszt N.-Becskekerek.
 Németh Albert, m. főszámvevő Székelyudvarhelyt.
 Pap Aurel, m. kir. bányaesküdt Budapest.
 Pelikán Lipót, m. kir. adótiszt Palánkán.
 70 Somogyi Ákos, m. árvaszéki jegyző B.-Gyulán.
 Swoboda Sándor, városi rendőrségi irnok Pancsován.
 Szász Károly, m. főszámvevő Kolozsvárt.
 Szathmáry Sándor, m. árvaszéki irnok B.-Gyulán.
 Váradi Béla, állami végrehajtó Nagy-Becskekereken.

Az államszámviteltanra beiratkozottak :

Altnöder Venczel vár. tisztv.	Kovács Jenő vasuti tisztv.
Antalóczy Aladár > >	Pataky Károly városi tisztv.
Dikker Illés > >	Poynár Géza p. ü. ig. tisztv.
Kalmár Lajos > >	Ujhegyi Béla városi tisztv.
5 Kelemen Péter > >	

Az intézetet általában látogatók száma 259 volt. A beigtatott nyilvános joghallgatók számánál a mult évihez képest gyarapodás 9, a vizsgaengedélyt nyert egyének számánál gyarapodás 30, az államszámviteltant hallgató tiszttviselőknél gyarapodás 5, általános gyarapodás 48.

A nyilvános hallgatók között származás szerint volt: Abauj-Torna megyei 1, Arad megyei 16, Bács megyei 1, Békés megyei 6, Bereg megyei 2, Bihar megyei 85, Csanád megyei 5, Csongrád megyei 1, Fogaras megyei 1, Győr megyei 1, Háromszék megyei 1, Hajdu megyei 2, Heves megyei 2, Hunyad megyei 1, Jász-Nagy-Kún-Szolnok megyei 3, Kolozs megyei 1, Krassó-Szörény megyei 2, Maros-Torda megyei 2, Mármaros megyei 2, Pest-Pilis-Solt megyei 4, Szabolcs megyei 2, Szathmár megyei 9, Szeben megyei 1, Szilágy megyei 5, Szolnok-Doboka megyei 1, Temes megyei 5, Torda-Aranyos megyei 1, Torontál megyei 4, Turócz megyei 1, Udvarhely megyei 2, Ung megyei 2, Veszprém megyei 1, Zala megyei 1, Zemplén megyei 2, összesen: 176.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IX. A TANDIJ ALÓL EGÉSZEN S FÉLIG FELMENTETTEK KIMUTATÁSA.

Évfolyam		egészen	félíg	frt	kr
Az I. félévben	Az I. évfolyamban	1	8	110	—
	A II. évfolyamban	3	5	115	50
	A III. évfolyamban	—	3	33	—
	A IV. évfolyamban	2	1	56	—
	Összesen :	6	17	314	50
A II. félévben	Az I. évfolyamban	1	8	107	50
	A II. évfolyamban	3	5	123	50
	A III. évfolyamban	—	3	31	50
	A IV. évfolyamban	1	1	38	—
	Összesen :	5	17	300	50

Az egész évben tehát 45 joghallgatónak 615 forint tandíj engedtetett el. Három első, három második és tíz harmad évi tanfolyambeli joghallgató tandíjfizetés nélkül kimaradt, a beígert önkéntesek szintén nem fizettek tandíjt.

Az ösztöndíjak, önképzőköri pályadíjak, segélyegyleti díjak, elégedett tandíjak s a beteg-segélyező alaphól utalványozott segélyek együttvéve: 8545 forint 90 korra ragtak.

X. TANANYAG.

1. Kötelező tantárgyak:

Első félév	Első évfolyam	Bevezetés a jog- és államtudományokba, 2 óra. Római magánjog (institutiók), 8 óra. Magyar alkotmány és jogtörténet, 7 óra. Művelődéstörténet, 4 óra.
	Második évfolyam	Nemzetgazdaszat, 6 óra. Magyar magánjog, 5 óra. Jogbölcseészet, 6 óra. A XIX. század története, 4 óra.
	Harmadik évfolyam Jogtudom. tanfolyam	Peres és peren kívüli eljárás, 5 óra. Osztrák magánjog, 6 óra. Magyar kereskedelmi és váltójog, 6 óra. Büntetőjog, 5 óra.
	Negyedik évfolyam Államtud. tanfolyam	Alkotmányi és kormányzati politika, 5 óra. Magyar közigazgatási jog, 5 óra. Magyar pénzügyi jog, 5 óra. Egyházi jog, 7 óra.

M á s o d i k f é l é v	Első évfolyam	Római magánjog, (pandekták), 8 óra. Európai jogtörténet, 5 óra. Ethika, 4 óra.
	Második évfolyam	Tételes nemzetközi jog, 3 óra. Pénzügytan, 4 óra. Magyar magánjog, 5 óra. Magyar közjog, 6 óra.
	Harmadik évfolyam .Jogtudom. tanfolyam	Peres és peren kívüli eljárás, 5 óra. Magyar állam statisztikája, 5 óra. Büntetőjog, 5 óra.
	Negyedik évfolyam Államtud. tanfolyam	Speciál collegiumok

2. Speciál collegiumok.

Az első félévben 3 tanár hirdetett hetenkinti 11 órában 5 speciálcollegiumot, melyekre 267 joghallgató iratkozott be, a második félévben pedig 9 tanár hetenkinti 33 órában 16 speciálcollegiumot, melyeket 679 joghallgató látogatott; ugyanis számos joghallgató több speciálcollegiumot választott.

Az egyes collegiumokat a következő táblázat tünteti föl:

A tanár neve	Az előadás tárgya * Publicumok † Kötelező tantárgyak	Hetenkinti óraszám	Hallgatók száma
<i>Az első félévben:</i>			
Bozóky	Római perjog	1	56
„	*Gaius olvasása	1	54
Nagy	†A XIX. század története	4	48

A tanár neve	Az előadás tárgya * Publicumok † Kötelező tantárgyak	Hetenkinti óraszám	Hallgatók száma
Szolesányi	†Művelődéstörténet	4	54
»	*Erdészet, vadászat, halászat joga	1	55
<i>A második félévben:</i>			
Bozóky	Római örökjog	2	55
Persz	†Ethika	4	56
Sipos	Osztrák örökjog	2	24
»	Magyar bányajog	2	18
Molnár	Nemzetgazdaság irodalomtört. .	2	16
»	*Fogyasztási adók	1	53
»	†Tételes nemzetközi jog	3	53
Nagy	Közjogi gyakorlatok	2	47
»	*Magyar országgyűlési tárgyalások	1	123
Hoványi Gy.	Büntetőjogi gyakorlatok	2	26
»	Jogbölcészeti conversatorium .	2	40
Szolesányi	Közgazdasági statisztika	2	19
»	Belügyi igazgatás	2	17
Magyary	Kereskedelmi társaságok	2	32
»	Csődjog	2	24
Károly	Államháztartás	2	76

XI. ÖSZTÖNDIJASOK.

Ösztöndíjat a következő joghallgatók élveztek:

Az I. évfolyamban:

Ardelean Ezsaiás, Gozsdu-felét	200 forinttal
Botiocu Elek, Pap Tódor-felét	120 „
Ficzek Emil, Alapy-felét	210 „

	Marsieu Jusztin, Gozsdu-félét	200	frttal
5	Mészáros Aladár, Magyarorsz. r. kath. tanító-egyl.	50	»
	Schiau Miklós, Gozsdu-félét	200	»
	Szévolt János, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét	30	»

A II. évfolyamban :

	Ács Sándor, Kupsa-félét	150	frttal
	Baranyi István, Alapy-félét	150	»
10	Ugyanaz, n.-váradi l. sz. káptalanit	60	»
	Campian János, Gozsdu-félét	300	»
	Georgeviciu Luczian, Gozsdu-félét	200	»
	Kosztó Emil, Ghiba-Birta-félét	200	»
	Krüger Aladár, Alapy-félét	210	»
15	Lascu Demeter, Gozsdu-félét	250	»
	Lukács Imre, Alapy-félét	210	»
	Mircea Gusztáv, Bob-félét	60	»
	Obadean Pál, Gozsdu-félét	300	»
	Papp Vazul, Ghiba-Birta-félét	200	»
20	Popovits Miklós, Pap Tódor-félét	400	»
	Poyvár Szevén, Gozsdu-félét	500	»
	Szolnok Jenő, Winterhalter-félét	45	»
	Tempeleán Dezső, Gozsdu-félét	200	»
	Zigre Aurél, Gozsdu-félét	400	»

A III. évfolyamban :

25	Demetrovits Elek, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét	30	frttal
	Fanta Adolf, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét	30	»
	Jancu Kornél, Faur-félét	120	»
	Juricskay Aurél, Juricskay-félét	70	frt 90 kr
	Papp Tivadar, Gozsdu-félét	300	frttal
30	Pösög Venczel, Jövedéki-bírság-félét	200	»
	Stacho Károly, Alapy-félét	210	»

A IV. évfolyamban :

	Burdán Tivadar, Gozsdu-félét	300	frttal
	Drimba György, Gozsdu félét	300	»
	Geher Lambert, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét	30	»
35	(Görög Miklós,*) Alapy-félét	150	»

*) Az I. félévben a budapesti t. egyetemen járt.

Kirillovits Pál,*)	Gozsdu-félét	250 frttal
Kolb Géza, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét		30 >
Kosztó Gyula, Gozsdu-félét		300 >
Némethy Ferencz, Alapy-félét		210 >

A kifizetett ösztöndíjak összes mennyisége volt tehát: 7185 frt 90 kr.

XII. VIZSGÁLATOK.

Az 1874 évi Szabályzat 52. §-a értelmében a joghallgatók előmenetelének figyelemmel kísérése szempontjából sürűen tartattak colloquiumok nemcsak a kötelező, hanem egynémely speciálcollégiumokból is, az összes colloquiumok száma 1114 volt.

A jelen 1897/98. tanév folyama alatt letett alap- és államvizsgálatok eredménye pedig a következő:

1897. évi szeptember 1-től 1898. június végéig.**)

Letette az	Nyilvános rendes joghallgató	Ministeri engedély folytán	Képesített			Feltűszeszített	Összesen
			Kitüntetéssel	Egyhangulag vszótöbbséggel	Nem		
Első alapvizsgálatot	53	7	3	43	5	9	60
Második alapvizsgálatot	58	7	6	45	4	10	65
Államtudom. államvizsg.	22	8	2	26	—	2	30
Jogtud. államvizsgálatot	8	12	—	17	2	1	20
Főösszeg	141	34	11	131	11	22	175

*) A II. félévben már nem volt az intézet hallgatója.

***) Ezen táblás kimutatás az egész tanév alatt letett összes alap- és államvizsgálatok eredményét tünteti föl, melyben a múlt évekről elmaradt pót- és javítóvizsgálatok is befoglaltnak, ellenben az 54 ik lapon lévő táblázatban csak az idei joghallgatók vizsgálatai vannak feltüntetve.

A jogtanulók szorgalmának fokozása szempontjából a nm. *vallás- és közoktatásügyi* m. kir. minister úr 1886. márczius 19-én 46299/1885. sz. alatt kelt szabályrendeletével elrendelni méltóztatott, hogy azon jogtanulók nevei, kik az alap-, s illetőleg államvizsgálatokat kitüntetéssel teszik le, a Budapesti Közlöny s a közoktatás állapotáról évenként kiadatni szokott ministeri jelentésben leendő közzététel végett hivatalból felterjesztessenek, egyuttal felhatalmazván az intézeti igazgatókat, hogy belátásukhoz képest az illetőknek neveit más alkalmas módon is közzétehessék.

Az 1889. évi október hó 3-án 41398. sz. a. kelt magas rendelet értelmében pedig azon joghallgatók nevei, kik jogi tanulmányaikat kitűnő sikerrel fejezték be és a tanári kar előtt mint jó magaviseletű, szorgalmas és komoly törekvésű ifjak ismeretesek, időközönként a m. kir. *igazságügyi* minister úrral is közöltessenek, mert ezekre az ifjakra a hivatali alkalmazásoknál különös figyelemmel lesz, hogy egyrészt lehető jó erők belépése az államszolgálatba biztosíttassék, másrészt hogy ez a jogi és politikai pályára készülő ifjuságnak buzdításul szolgáljon.

A helybeli kir. kath. jogakadémia hallgatói közül *kitüntetéssel* tették le:

1) Az első alapvizsgálatot: *Biró István, Glacz Béla és Medvigy Gábor.*

2) A második alapvizsgálatot: *Krüger Aladár, Littke Jenő, Lukács Imre, Szolnok Jenő, Vajda József és Weisz Ignác.*

3) Az államtudományi államvizsgálatot: *Istvánffy István és Vajda József.*

A fentérintett felhatalmazásnál fogva a kitüntetéssel vizsgázott joghallgatók nevei a helybeli lapokban is közöltettek.

A nm. m. kir. igazságügyi minister úr figyelmébe ajánlottak pedig *Burdán Tivadár, Geher Lambert és Némethy Ferencz* végzett joghallgatók.

XIII. A JOGHALLGATÓK STATISZTIKAI ÁTNÉZETE.

Évfolyam		A kötelezet colle- giumok óraszámja		A tanulók száma		Ányanyelv szerint					Vallás szerint					A vizsg. eredm.				Tanpénz			Az ösztöndíjasok száma	Az ösztöndíjak ösz- szes mennyisége o. é. forintokban	
						magyar	román	német	horvát	lengyel	római kath.	gör. kath.	gör. keleti	helv. hitv.	ágost. hitv.	mózes vallásu	kijelöléssel			vizsga nélkül	fizetők	mentesek			
																	képesítettelt	egyszerűen	nem			1/1			1/2
Első félév	Első évfolyam	21	53	37	16	—	—	—	19	9	10	7	2	6	—	—	—	—	44	1	8	7	505.—		
	Második évfolyam	21	45	25	20	—	—	—	11	10	13	3	—	8	—	—	—	—	37	4	4	16	1890.—		
	Harmadik évfolyam	22	35	27	8	—	—	—	12	6	3	7	1	6	—	—	—	—	32	—	3	7	480.45		
	Negyedik évfolyam	22	32	27	3	—	—	—	15	2	4	8	—	3	—	—	—	—	26	5	1	8	785.—		
Főösszeg :		86	165	116	49	—	—	—	57	27	30	25	3	23	—	—	—	—	139	10	16	38	3660.45		
Második félév	Első évfolyam	17	53	37	16	—	—	—	19	9	10	7	2	6	2	29	8	14	44	1	8	7	505.—		
	Második évfolyam	18	51	30	21	—	—	—	14	10	14	3	—	10	4	23	9	15	43	4	4	17	1935.—		
	Harmadik évfolyam	15	29	22	7	—	—	—	10	5	3	6	1	4	—	—	—	29	26	—	3	7	480.45		
	Negyedik évfolyam	—	19	17	2	—	—	—	10	2	2	3	—	2	—	8	—	11	14	4	1	7	660.—		
Főösszeg :		50	152	106	46	—	—	—	53	26	29	19	3	22	6	60	17	69	127	9	16	38	3580.45		

Jegyzet. Ebben a kimutatásban befoglaltatnak a beiktatott önkéntesek, ellenben az évközben kimaradt tanulók abból kihagyattak. Az önkéntesek, minthogy tanpénzt nem fizettek, a mentesek között szerepelnek.

XIV. AKADEMAI KÖNYVTÁR.

A könyvtárt az idén is sűrűen használták, névszerint a jogtanári kar, valamint a helybeli premontrei főgymnasium és főreáltanoda tanári testületeinek tagjai, az akadémiai ifjuság és még igen számosan a helybeli értelmiséghez tartozó egyének közül, számszerint 253 egyén 875 művet használt.

A könyvtár állása az 1897. év december végén volt 10454 kötet, 25907 frt 43 kr értékben.

XV. LEVÉLTÁRI SZEMLE.

A kar a lefolyt évben összesen 11 értekezletet tartott.

Az iktatókönyv szerint beérkezett 575 ügydarab, ezek között 3 miniszteri szabályrendelet

Az érdekesb levéltári okmányok a következők:

Levélt. szám	Idegen szám	T á r g y
1896/7. 475	40083. jul. 6.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr megerősíti az 1897/8 tanévre megalakított alap és államvizsgálati bizottságokat.
478	jul. 18.	Az 1896/7. évi Almanach felterjesztetik és szétküldetik.
479	2784. eln. jul. 17.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr Jókai M. műveinek nemzeti díszkiadásából ismét 20 kötetet (LI—LXX.) küld a könyvtár számára.
480	34501. jun. 19.	Ugyanaz küldi a közös külügyi minister útján hozzá jutott, a jelenlegi sziam király trónraléptének 25. évfordulója alkalmából megjelent, Buddha tanára vonatkozó

Levélt. szám	Idegen szám	T á r g y
481	jul. 20.	Phra Krai Lidock cz. munkát a könyvtár számára. Az 1896/7. évi statisztikai főkimutató a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úrhoz és az országos statisztikai hivatalhoz átküldetik
482	—	J. M. Check Highgateből (Amerika) kéri az akadémia legújabb adatait Az almanach elküldetett.
483	40237. jul. 16.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr az 1897/8. tanév I. felére megállapított tanrendet helyben hagyja.
484	jul. 21.	Körmöcz sz. kir. és főbányaváros a következő kiadványait küldi a könyvtár számára u. m. 1) Gazdasági viszonyainak ismertetését, 2) r. kath. egyházközségének történetét, 3) vártemploma helyreállításának történetét, 4) a közte s a főbányakincstár között fenforgó viszály ismertetését. Köszönettel a könyvtárba helyeztettek.
486	—	Zalavármegye meghívja az akademiát a Deák Ferencz szülőházára illesztett emléktábla f. é. aug. 8. tartandó leleplezési ünnepélyére.
491	31840. jul. 15.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr az akadémiai épületen szükséges tatarozási munkálatokra 263 frt 12 krt engedélyez.
492	34575. jul. 15.	Ugyanaz a m. tanárok II. félévi jutalmódija fejében 105 frtot utalványoz.
498	jul. 29.	Az igazgató kezelése alatt álló alapkörül az 1896/7. évre készített számadások fölülvizsgálás végett a nm. vkom. számvevőségéhez átküldetnek.
505	39913. jul. 23.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr Kertész István

Levélt. szám	Idegen szám	T á r g y
		hivatal-szolgát a 3 próbaév letel- tével ezen állásában végleg meg- erősíti.
512	aug. 10.	Debreczeni tanrend.
527	1633. aug. 14.	Fm. Dr. Schlauch Lőrincz hibornok- püspök úr meghívja az igazgatót s a tanári kart a f. hó 18-án, mint ő cs. és apost. kir. Felsője legma- gasabb születésnapján tartandó Te- Deum-ra s a f. hó 20-án mint Szt.-István első magyar apostoli király névnapján tartandó ünne- pélyes isteni tiszteletre.
529	aug. 15.	Kassai kir. jogakadémiai évkönyv.
531	aug. 16.	Sárospataki évkönyv.
532	aug. 17.	Pozsonyi tanrend.
541	aug. 28.	Kecskeméti évkönyv.
542		Kecskeméti tanrend.
543	—	Debreczeni évkönyv.
544	—	Csernoviczi egyetemi tanrend.
546	aug. 31.	Kolozsvári egyetemi almanach és tanrend.
548	—	Az 1896/7. II. félévi tandíjszámadás a nm. vkom. számvevőségéhez át- küldetik.
549	—	Nagyvárad város 500 frtos alapítvá- nya m. 1896. évi kamatainak ho- vafordításáról szóló számadás a polgármesterhez átküldetik.
1897/8		
3	sept. 3.	Pécsi tanrend.
4	—	Egri tanrend
7	sept. 4.	Prágai egyetemi tanrend
8	sept. 5.	Eperjesi tanrend.
25	sept. 12.	Sárospataki tanrend.
34	sept. 17.	Felterjesztés az iránt, hogy az egye- temről átlépő joghallgatóknak vég- bizonyítványa kiadható legyen, ha- bár valamely vizsgálati tantárgy- ból az egyetemen csak egy félévi főcollegiumot vagy az akademiá- kon előirt óraszámnál csekélyebb óraszámban hallgattak.

Levél- szám	Idegen szám	T á r g y
79 82	sept. 27. 1987. sept. 26.	Máramarosszigeti tanrend. Fm. Dr. Schlauch Lőrincz bibornok- püspök úr meghívja az igazgatót, a tanári kart s az akadémiai ifjú- ságot a f. é. okt. 4-én mint ó cs. és apostoli kir. Felsége legmagas- sabb nevenapján a székesegyház- ban tartandó Te Deumra.
93 95	okt. 5. 7569. okt. 2.	Lembergii egyetemi tanrend. A nm. vallás- és közoktatásügyi mi- nisterium számvevősége az 1896/7. második félévi tandíj számadást helyesnek találja.
102	okt. 10.	Az ösztöndíjas joghallgatók kimuta- tása felterjesztetik.
108	6662. okt. 10.	A nm. vkom. számvevősége az igaz- gató kezelése alatt álló alapokról készített, 1896/7. évi számadást (498. sz.) helyesnek találja.
114	okt. 25.	A beirt joghallgatók száma felter- jesztetik.
116	—	Műsora az akadémiai ifjúság által f. é. okt. 30-án tartandó, Ő Felsége fejedelmi tényét (10 szobor) mélt- tató ünnepélynek.
117	3480.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr Dworzák úr ki- adásában megjelent 29 köt. Bolan- den-féle irányregényt küld a könyv- tár számára.
118	284. okt. 22.	A budapesti m. kir. t. egyetem Rec- tora megküldi a tanévnyitási ünnepélyen tartott beszédeket.
129	20906. nov. 3.	Nagyvárad város polgármestere tu- datja, hogy a nm. vkom számve- vősége a város 500 frtos alapít- ványára m. é. kamatainak hováfor- dításáról készített számadást he- lyesnek találta.
135	61265. nov. 1.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter az akadémiai épü- leten foganatosított tatarozási mun-

Levélt. szám	Idegen szám	T á r g y
137	168. nov. 6.	kálátokról szóló számadást helyesnek találta.
140	4420. eln. nov. 11.	A bécsi cs. kir. t. egyetem legújabb kiadványait küldi.
144	nov. 18.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter <i>szabályrendelete</i> az iránt, hogy ipari szükségletek, különösen a textil-árak szükségletének beszerzésénél szállítások alkalmával mustrák is álljanak rendelkezésre.
145	nov. 20.	Néhai Dr. Kudelka József ny. nagyvárad kir. jogakad. tanár gyászlapja.
149	nov. 22.	Nm. Dr. Kautz Gyula, az oszt. magy. bank kormányzójának részvétlírata az akadémiai igazgatóhoz egykori kartársa halála alkalmából.
150	—	Dr. Földes Béla budapesti t. egyetemi jogtanár hasonló részvétlírata.
153	nov. 24.	Dr. br. Roszner Ervin Mármaros megye főispánja hasonló részvétlírata.
156	nov. 25.	Az eperjesi jogakadémia részvétlírata.
160	122. nov. 26.	Kaczián Ferencz I. éves joghallgató gyászlapja.
177	73692. nov. 25.	A debreczeni jogakadémia részvétlírata Dr. Kudelka József halála alkalmából.
180	decz 13.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr tudatja, hogy néh. Dr. Kudelka József volt ny. jogtanár évi 2000 frt nyugdíját nov. végével állandóan beszüntette.
181	66991. decz. 23.	A nm. kereskedelemügyi m. kir. miniszter úr 1896. évi működéséről szóló Jelentését megküldi a könyvtár számára.
181	66991. decz. 23.	A nm. földmivelésügyi m. kir. miniszter úr megküldi Hutyra Állat-egészségügy cz. munkáját a könyvtár számára.

Levélt. szám	Idegen szám	T á r g y
189	decz. 19.	A tanári kar hódoló felirata nm. Dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter urhoz az I. oszt. vaskorona-renddel történt legfelsőbb kitüntetése alkalmából.
200	decz. 27.	Ő Nagyméltósága válasza.
202	decz. 31.	Hucke Gy. (Berlinből) megküldi a »Die Geldverrichtungen« cz. művét a könyvtár számára.
205	850. decz. 24.	A budapesti m. kir. t. egyetem jogkari dékánja Dr. Zsögöd Benő megküldi jegyzőkönyvi kivonaton részvétét néhai Dr. Kudelka József mint kinevezve volt egyetemi jogtanár halála alkalmából.
220	82267/1897 jan.3.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr megküldi Schultze Walter 3 kötetes művét: »Die fränkischen Gaugrafschaften Bayerns, Würtembergs und Badens« a könyvtár számára.
223	81576/1897 jan.4.	Ugyanaz Kertész István hivatalszolgának 40 frt segélyt utalványoz.
224	1561. jan. 15.	Ugyanaz felhatalmazza az igazgatót, hogy Dr. Hoványi Gyula ny. r. tanárnak a kath. autonomiai congressus előkészítő bizottsága üléseiben való részvételhez okvetetlenül szükséges szabadságidőt az elmaradó előadási órák utánpótlásának kötelezettsége mellett esetről-esetre engedélyezhesse.
227	jan. 19.	A második félévi tanrend jóváhagyás végett felterjesztetik.
235	jan. 25.	Az 1897. évi irodai átalány számadás felülvizsgálás végett a nm. vallás- és közokt. minist. számvevőségéhez átküldetik.
236	—	Hasonlóképen az 1897. évi ügyviteli átalány-számadás az intézet pótlettárával együtt.

Levélt. szám	Idegen szám	T á r g y
237	jan. 25.	Hasonlóképen az 1897. évi könyvtári számadás a könyvtár gyarapodását feltüntető pótlelet-tárral együtt.
239	81574/1897.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr az igazgató felterjesztésére megengedi, hogy a törvényszéki orvostan az előadó magántanár súlyos betegsége miatt a II. félévben ne adassék elő.
242	jan. 27.	Egri tanrend.
246	4416. jan. 25.	A nm. vallás- és közokt. m. kir. minister úr a II. félévi tanrendet jóváhagyja.
247	jan. 30.	Pozsonyi tanrend.
252	167. eln. jan. 14.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr megküldi a könyvtár számára Malonyay D. »Munkácsy Mihály élete és művei« cz. díszművét.
259	febr. 3.	Pécsi tanrend.
264	febr. 5.	Kassai tanrend.
265	225. eln. febr. 6.	A nm. m. kir. honvédelmi minister úr megküldi az 1898. évi honvédségi és népfölkelési Névtárt (2 köt.) a könyvtár számára.
266	--	Kolozsvári t. egyetemi tanrend.
268	4888. jan. 31.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr <i>szabályrendelete</i> , melynek értelmében az I. félévi előadások nem fejezhetők be jan. 24-ike előtt, a II. félévi előadások pedig febr. 9-én kezdendők meg.
270	febr. 6.	Eperjesi tanrend.
271	—	Sárospataki tanrend.
272	—	Debreczeni tanrend.
277	febr. 9.	Mármaroszigeti tanrend.
290	2191. jan. 22.	A nm. m. kir. földművelésügyi minister úr megküldi a »Mezőgazdasági munkabérek« czimű munkát a könyvtár számára.
293	7870. febr. 3.	Ugyanaz megküldi »A m. korona or-

Levélt szám	Idegen szám	T á r g y
		szági mezőgazdasági statistikája • cz. 3 kötetes munkát a könyvtár számára.
299	febr. 18.	Kecskenéti tanrend.
303	8393. febr. 13.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr az 1897. és 1898. évekre 64 frtot vizhasználati díjra utalványoz utólagos elszámolás terhe mellett.
319	márcz. 3.	A csernoviczi egyetem tanévnyitó ünnepélye és nyári félévi tan- rendje.
321	10479. febr. 26.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr <i>szabályrendelete</i> , melynek értelmében a tanfolyam hallgatása nélkül minist. engedély alapján vizsgálatra bocsátottak vizsgálati terminusai <i>egy évre</i> ha- tározandók meg, ha az előző vizs- gálat szótöbbséggel fogadtatott el, <i>kilencz óra</i> , ha egyhangulag, <i>hat óra</i> , ha kitüntetéssel képesítetett a jelölt; a javító- és pót-vizsgálatok terminusaira nézve a szokott idő- közök irányadók.
329	márcz 5.	Néhai Kendi Finaly Henrik, kolozs- vári t. egyetemi tanár gyászlapja. A kar részvétíratá.
339	1069. márcz. 9.	A nm. vkom számvevősege az 1897. évi irodai átalányszámadást (235. sz.) helyesnek találja.
340	1070. márcz. 9.	Hasonlóképen az 1897. évi ügyviteli és hetes tartási átalányszámadást is. (236 sz.)
344	márcz 13.	Prágai t. egyetemi tanrend.
347	799. eln. márcz. 19.	A m. kir. központi statistikai hivatal megküldi az osztr. magyar mo- narchia vasutainak 1893. évi üz- leteredményét tárgyzó munkát a könyvtár számára.
350	15280. márcz. 18.	A nm. vkom a marosvásárhelyi fő-

Levélt. szám	Idegen szám	T á r g y
353	márcz. 26.	gymnasiumnak az 1897/8. tanévre megadja a nyilvánossági jogot.
354	4933. márcz. 28.	Bécsi t. egyetemi tanrend. Az országgyűlés képviselőházának iroda-igazgatója megküldi az 1896-1901. országgyűlés I. ülőszakának nyomtatványait (23 köt.) a könyvtár számára.
355	1297. márcz. 18.	A nm. vkom számvevősége az 1897. évi könyvtári számadást (237. sz.) helyesnek találja.
358	1067. eln. márcz 7.	A nm. vkom megküldi a közoktatás állapotáról szóló 27. jelentését a könyvtár számára.
366	771. apr. 5.	Mgos Dr. Nogáll János püspöki helynök meghívja a tanári kart a f. hó 3-án a székesegyházban tartandó feltámadási ünnepre.
367	768. apr. 7.	Fm. Dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspök meghívja a tanári kart s az akadémiai ifjúságot a f. hó 11-én d. e. 9 órakor az 1848. évi törvények királyi szentesítésének 50-ik évfordulója alkalmából tartandó Te Deum-ra.
370	apr. 12.	Átirat a biharmegyei államépítészeti hivatalhoz az akadémiai épületek a nagy szünidő alatt foganatosítandó tatarozási munkálatok költségvetésének elkészítése tárgyában.
372	apr. 14.	Néhai Dr. Kasza Jozsef pécsi jogtanár gyászlapja. A kar részvét-irata.
373	517. apr. 18.	A nagyváradi I. sz. káptalan Lukács Imre II. é. joghallgatónak egy 210 frtos Alapy-fele és Baranyi István II. joghallgatónak egy 60 frtos ösztöndíjt adományoz.
379	apr. 21.	A m. főrendiház megküldi kiadványait a könyvtár számára.
383	19970. apr. 20.	Temesmegye alispáni jelentését küldi a könyvtár számára.

Levélt. szám	Idegen szám	T á r g y
385 406	18039. apr. 9. 1566. elu. máj. 13.	Ugyanaz szabályrendeleteit is. Dr. Bulyovszky József polgármester átirata a választásra jogosult jog- tanárok névjegyzékének átküldése iránt. Átküldetett.
408 420	máj. 17. máj. 22.	Lembergi t. egyetemi tanrend. Fmgu Dr. Schlauch Lőrincz bibornok- püspök »Divina Vis movens« cz. a Szt.-István-Társulat idei nagy- gyűlésén mondott elnöki megnyitó beszédéből 32 példányt küld a ta- nári kar s az ifjúság részére.
421	—	Hegyessi Márton ügyvéd úr »A 3-ik honvéd zászlóalj története« cz. művét a könyvtárnak ajándékozza.
424	31937. máj. 23.	A nm. vallás- és közokt. m kir. mi- nister úr rendelete a szünidő alatt a M. Nemzeti Múzeumban tartandó könyvtárnoki tanfolyam tárgyában.
426	527. máj. 25.	A biharmegyei m. kir. építészeti hi- vatal átteszi az akadémiai épüle- ten a szünidő alatt fogatosítandó tatarozási munkálatok költségveté- sét, melyet az igazgató engedélye- zés végett a nm. vallás- es köz- oktatásügyi m. kir. mini-ster úrhoz felterjesztett.
427	máj. 28.	Révai Leo fővárosi könyvkereskedő a kiadásában megjelent Mutschen- bacher Viktor-féle M. Váltójog 2. kiadásának egy példányát a könyv- tárnak ajándékozza.
429	11717. máj. 25.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr Dr. Sipos Árpád ny. r. jogtanárt 1898. évi jan. 1-től számítva a VII. fizetési osztály második fokozatába előlépteti.
433	31971. máj. 25.	Ugyanaz a jogtanárok eddigi 100 frtnyi ötödéves fizetési pótlékait f. évi május 1-től számítva évi 200 frtra emeli s egyúttal Dr. Sipos Árpád ny. r. jogtanár részére f. é.

Levél. szám	Idegen szám	T á r g y
439	jun. 4.	jun. 1-től számítva az <i>ötödik</i> ötöd- évi 200 frnyi fizetési pótléket utalványozza.
441	jun. 5	A tanári kar hódolatteljes feliratban hálás köszönetét nyilvánítja a mi- nister úr ő nagyméltóságának a fentebbi k. intézkedéséért.
444	jun. 7.	Az 1871. évben nyomtatott akadémiai leczkekönyvkészlet elfogyván, az igazgató egy némiképp módosított s az egyetemeknél használatban levő leczkekönyvhez alkalmazott új leczkekönyvmintát engedélyezés végett felterjeszt.
449	jun. 8.	Az 1897/8. tanév első felében befolyt tandijakról készített számadás a nm. vall. és közoktatásügyi min. számvevőségéhez átküldetik.
456	4951. jun. 13.	Felterjesztés a törvényszéki orvostan és a közegészségtannak Dr. Baróthy Ákos, tb. városi főorvos által leendő helyettesítése iránt.
463	36286. jun. 13.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr számvevősége az első félévi tandij-számadást helyes- nek találván, erről az igazgatót felmentvénykép értesíti.
472	jun. 22.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr megengedi, hogy Dr. Hoványi Ferencz magántanárt betegsége alatt a törvényszéki or- vostan és közegészségtan előadá- sában Dr. Baróthy Ákos városi tb. főorvos helyettesítse.
475	9463. jun. 15.	A Nagyvárad város által a jogász- segélyző egylet javára tett 500 fo- rintos örökalapítványa m. é. ka- matainak hováfordításáról készített számadás a polgárme-terhez át- küldetik.
		Nagyvárad város tanácsa megküldi a közegészségügyi bizottság javas-

Levélt. szám	Idegen szám	T á r g y
476	jun. 25.	lata alapján a gümőkóros tüdővész elleni védekezés tárgyában f. évi jun. 15-én hozott végzését tudomás és mihez tartás végett.
477	-	Néhai Dr. Scheffer Vilmos pozsonyi jogakadémiai ny. r. tanár gyászlapja. A kar részvétirata.
478	—	Az 1898/9. tanévre megalakított alap és államvizsgálati bizottságok megerősítés végett a nm. vall. és közoktatásügyi m. kir. minister úrnak bejelentetnek.
480	—	Az 1898/9. tanév első felére megállapított tanrend megerősítés végett felterjesztetik.
482	35633. jun. 25.	Az 1897/8. tanév alatt letett alap- és államvizsgálatok eredménye, valamint a kitüntetéssel képesített joghallgatók nevei felterjesztetnek.
488	36283. jun. 25.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr utalással a küszöbön levő reorganizációra egyelőre a régi leczkekönyvmintát rendeli a szükséges mennyiségben kinyomtatni.
489	37026. jun. 27.	Ugyanaz meghagyja Görög Miklós végzett joghallgatót 150 frt Alapy-féle ösztöndíja élvezetében az önkéntesi évre.
491	jul. 5.	Szintugy Némethy Ferencz végzett joghallgatót 210 frt Alapy-féle ösztöndíja élvezetében a szigorlati év alatt.
492	33984. jun. 24.	Az igazgató kezelése alatt álló alapítványok 1897/8. évi számadásai felülbíralás végett a vkom számvevőségéhez átküldetnek.
492	33984. jun. 24.	A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr az akadémiai épületen eszközleendő javításokra 351 frt 02 krt engedélyez.

Levélt. szám	Idegen szám	T á r g y
494	41189. jul. 3.	Ugyanaz helybenhagyja az 1898/9. első félévi tanrendet.
496	41191. jul. 3.	Ugyanaz megerősíti az 1898/9. tanévre megalakított alap- és államvizsgálati bizottságokat.
500	—	A Strassburgban megjelenő »Minerva« cz. főiskolai évkönyv szerkesztősége a nagyvárad kir. jogakademia legújabb adatait kéri.
501	2848. eln.	A nm. vall. és közokt. m. kir. minister úr Jókai M. összes műveinek nemzeti díszkiadásából 10 kötetet (LXXXI—XC.) küld a könyvtár számára.
506	42864. jul. 9.	Ugyanaz meghagyja Krüger Aladár joghallgatót 210 frtnyi Alapy-féle ösztöndíja élvezetében a katonai önkéntesi évre.
508	jul 12.	Az ösztöndíjas joghallgatók II. félévi kimutatása felterjesztetik.
509	—	Az 1897/8. tanévi statisztikai főkimutatás felterjesztetik.
510	—	Záró jelentés az 1897/8. tanévről.

Figyelmeztetés.

A beiktatások és beiratások az 1898/9. tanévre folyó évi szeptember 1—8-ig bezárólag eszközöltetnek, ezen napon túl a fölvétel csak külön engedély alapján történhetik.

A pót- és ismétlő alapvizsgálatok f. évi sept. 9-től 14-ig tartatnak.

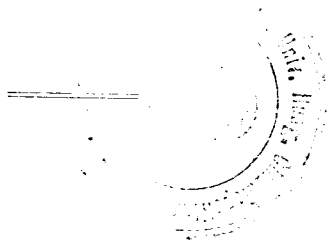
A »Veni Sancte« sept. 15-én lesz, a nyilvános előadások sept. 16-án kezdetnek meg.

Kelt Nagyváradon, 1898. július 15-én.

Az igazgatóság.

Tartalom.

	Lap
I. Történelmi visszatekintés	3
II. A jogtanári kar személyzete	4
III. Vizsgálati bizottságok	6
IV. Az 1897/8. tanév története	7
V. A tanárok irodalmi működése	37
VI. Ifjúsági egyletek	38
VII. A tanárok és az általuk előadott tantárgyak átnézete	40
VIII. Akadémiai hallgatók	42
IX. A tandíj alól egészen és félig felmentettek kimutatása	47
X. Tananyag	48
XI. Ösztöndíjasok	50
XII. Vizsgálatok	52
XIII. A joghallgatók statisztikai átnézete	54
XIV. Akadémiai könyvtár	55
XV. Leveiltári szemle	55

A

NAGYVÁRADI KIR.

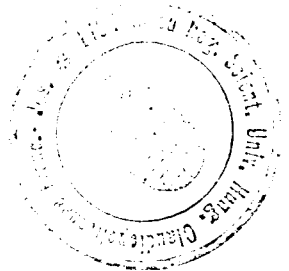
KATH. JOGAKADEMIA

TANRENDJE

AZ 1898-99. TANÉV

BGU Cluj / Central University Library Cluj
ELSŐ FELÉRE.

Helybenhagyott a nm. vallás és közoktatási miniszteriumnak 1898. évi
július 3-án 41189. sz. a. kelt rendeletével.

NAGYVÁRAD

Nyomatott íj. Berger Sámuel könyvnyomdájában

1898.

Figyelmeztetés.

1. Az 1889: 26. t.-cz. által a joghallgatók részére biztosított azon kedvezmény, melynél fogva már a 7-ik félév végén kaphatnak végbizonyítványt, csak akkor vehető igénybe, ha a hallgatandó 7 félév összes óraszámja legalább 150 órát tesz ki olykép, hogy az utolsó 3 félévre összesen legalább 66 óra essék.

2. A félév beszámíthatására legalább hetenkinti 20 órai lecke-hallgatás kimutatandó. Óraátszámításnak csak egy és ugyanazon tanév két fele között van helye. Öt óránál többet nem lehet az első félévről a másikkra átszámítani.

3. A *-gal ellátott előadások ingyenesek, de a kötelezett hetenkinti 20 órába beszámíthatók.

4. Ámbár az önkéntesi év alatt a felsőbb tanulmányok nem folytathatók, azért az illetők a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministernek 1889. évi május hó 19-én 22749. sz. a. kelt szabályrendelete értelmében ellenőrzés céljából a megfelelő tanfolyam hallgatói közé beiktatandók.

TANREND

AZ 1898–99. TANÉV I. FELÉRE.

I. Kötelező tantárgyak.

Az I. évfolyamban.

Bevezetés a jog- és államtudományokba, csütörtökön és szombaton 11–12-ig. Dr. *Nagy Ernő*, ny. r. tanár. (2 óra.)

Római magánjog (institutiók), csütörtök kivételével naponkint 8–9-ig, és hétfőn, kedden, szerdán 9–10-ig. Dr. *Bozóky Alajos*, igazgató-tanár. (8 óra.)

Magyar alkotmány és jogtörténet, szombat kivételével naponkint 10–11-ig és csütörtökön 8–10-ig. Dr. *Persz Adolf*, ny. r. tanár. (7 óra.)

Művelődéstörténet, hétfőn, kedden, szerdán és pénteken 11–12-ig. Dr. *Szolcsányi Hugó*, ny. r. tanár. (4 óra.)

A II. évfolyamban.

Nemzetgazdászati, csütörtök kivételével naponkint 8–9-ig és szombaton 11–12-ig. Dr. *Molnár Imre*, ny. r. t. (6 óra.)

Magyar magánjog, csütörtök kivételével naponkint 9–10-ig. Dr. *Sipos Árpád*, ny. r. t. (5 óra.)

Jogbölcselet, hétfő kivételével naponkint 10–11-ig és csütörtökön 11–12-ig. Dr. *Hoványi Gyula*, ny. r. t. (6 óra.)

A XIX. század története, hétfőn, kedden, szerdán és pénteken 11–12-ig. Dr. *Nagy Ernő*, ny. r. t. (4 óra.)

A III. vagyis jogtudományi tanfolyamban.

Törvénykezési eljárás, csütörtök kivételével naponkint 10–11-ig. Dr. *Magyary Géza*, ny. r. t. (5 óra.)

- Osztirák magánjog*, naponkint, (csütörtökön is) 8—9-ig.
Dr. *Sipos Árpád*, ny. r. t. (6 óra.)
Büntetőjog, hétfő kivételével naponkint (csütörtökön is),
9—10-ig. Dr. *Hoványi Gyula*, ny. r. t. (5 óra.)
Kereskedelmi és váltójog, csütörtök kivételével naponkint
11—12-ig, és csütörtökön 10—11-ig. Dr. *Magyary Géza*, ny.
r. tanár. (6 óra.)

A IV. vágyis államtudományi tanfolyamban.

- Alkotmányi és kormányzati politika*, csütörtök kivételével
naponkint 8—9-ig. Dr. *Nagy Ernő*, ny. r. t. (5 óra.)
Magyar közigazgatási jog, csütörtök kivételével naponkint
10—11-ig. Dr. *Szolcsányi Hugó*, ny. r. t. (5 óra.)
Magyar pénzügyi jog, csütörtök kivételével naponkint,
9—10-ig. Dr. *Molnár Imre*, ny. r. t. (5 óra.)
Egyházi jog, hétfőn, kedden, szerdán, pénteken 11—12-ig
és hétfőn, szerdán és pénteken 12—1-ig. Dr. *Persz Adolf*, ny.
r. tanár. (7 óra.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj II. Szpecial-collegiumok.

- Római perjog*, pénteken 9—10-ig. Dr. *Bozóky Alajos*, igaz-
gató-tanár. (1 óra.)
**Gaius olvasása*, szombaton 9—10-ig. Ugyanaz. (1 óra.)
Művelődéstörténet, lásd fentebb. (4 óra.)
**A közszolgálat viszonyai hazánkban*, kedden 12—1-ig.
Dr. *Szolcsányi Hugó*, ny. r. t. (1 óra.)
A XIX. század története, I. fentebb. Dr. *Nagy Ernő*, ny.
r. tanár. (4 óra.)
Törvénytörvénykezési orvostan, csütörtökön 11—1-ig. Dr. *Baróthy*
Ákos, h. tanár. (2 óra.)

A jog- és államtudományi kar személyzete.

Igazgató:

Dr. *Bozóky Alajos*, kir. tanácsos, képesített egyetemi magántanár, a római jog nyilv. rendes tanára, Nagyvárad város törvényhatósági, jogügyi és statisztikai bizottságának, valamint a m. jogászggyűlés állandó bizottságának, a biharmegyei régé-

zeti és történelmi egytet választmányának, a Szt.-István társulat irodalmi osztályának tagja, a budapesti t. egyetemi központi növendékpapság magyar egyházirodalmi iskolájának s a nagyváradai Szigligeti Társaság tiszteletbeli tagja. Olaszi, Kőfaragó-utca, 858. sz. a.

Nyilvános rendes tanárok:

Dr. Sipos Árpád, köz- és váltóügyvéd, képesített egyetemi magántanár, az ausztriai és magyar magánjognak ny. r. s a bányajognak tanára, Nagyvárad város községi iskolaszékének elnöke, törvényhatósági, bíráló s jogügyi és statisztikai bizottságának tagja. Olaszi, Szent-János-utca, saját házában.

Dr. Molnár Imre, képesített egyetemi magántanár, a nemzetgazdaságtan, pénzügytan és m. pénzügyi törvényisme és a lételes nemzetközi jognak ny. r. tanára, Nagyvárad város törvényhatósági, jogügyi, pénzügyi, -szépészeti és közlekedési bizottságának tagja, akadémiai könyvtárnok. Szigligeti-utca, saját házában.

Dr. Persz Adolf, sz. sz. m. m. bölcsészet- és jogtudor, h. ügyvéd, képesített egyetemi magántanár, a jogtörténet és egyházi jog ny. r. tanára, s a bölcsészeti erkölcsstan előadására följogosított tanár. N.-Pereczes-utca, Szücs-ház.

Dr. Nagy Ernő, képesített egyetemi magántanár, az encyclopædia, magyar közjog és politika ny. r. tanára, a legújabbkori történet előadására feljogosított tanár, a magyar jogászyűlés és állandó bizottságának, az országos közoktatásügyi tanács tagja, valamint a magy. tud. akadémia s a párisi „Société de la paix sociale” levelező tagja. Bémer-tér, Róth-ház.

Dr. Horányi Gyula, képesített egyetemi magántanár, a jogbölcsészet és büntetőjognak ny. r. tanára, Nagyvárad város törvényhatósági, jogügyi, pénzügyi, gyámhatósági, valamint a nagyváradai felső kereskedelmi iskola felügyelő bizottságának, igazoló választmányának, vízvezetéki és árvaházi felügyelő bizottságának tagja, központi választmányának jegyzője, a nagyváradai Szigligeti Társaság választmányának tagja, kath. autonómiai kongresszusi képviselő. Olaszi, N.-Pereczes-utca 43. sz.

Dr. Szolcsányi Hugó, képesített egyetemi magántanár, a statisztika és m. közigazgatási jognak ny. r. tanára, a művelődéstörténet előadására feljogosított tanár, Nagyvárad város statisztikai bizottságának tagja. Olaszi, Barátok-utca 13. sz.

Dr. Magyar Gyéza, h. ügyvéd, képesített egyetemi magántanár, a peres és peren kívüli eljárás, kereskedelmi és váltójog ny. r. tanára, a kar jegyzője, a jogászyűlés állandó választmányának tagja. Olaszi, N.-Pereczes-utca, Buzássy-ház.

Magántanárok:

Dr. Horányi Ferencz, az összes gyógytudományok tudora, Nagyvárad városi tiszti fő-, továbbá Biharmegye tb. fő-, s a nagyváradi l. sz. egyházmegye és szentszék orvosa, a törvényszéki orvostan és közegészségtan magántanára, a közegészségtan tanára a helybeli l. szert. semináriumban. Olaszi, Hidegser-
utca 19. sz. (Saját ház.)

Dr. Károly Irén, premontrei kanonokrendű áldozár, képe-
sített főgymnasiunyi ny. r. tanár, az államszámviteltan magán-
tanára. Olaszi, Uri-utca, premontrei társház.

Helyettes tanár:

Dr. Baróthy Ákos, Nagyvárad városi tb. főorvosa, a tör-
vényszéki orvostan és közegészségtan h. tanára.

Hitszónok:

Dr. Székely István, theologiai ny. r. tanár, a m. kir. t.
egyetem hittudományi karának bekebelezett s a Szent-István
Társulat tudományos és irodalmi osztályának tagja. Seminarium.

BCU Cluj / ~~Ce~~**Könyvtárak**; Library Cluj

Dr. Molnár Imre, (lásd fent).

Hivataliszolga:

Kertész István, az akadémiai épületben.

Vizsgálati bizottságok.

Megerősítették a nm. vallás és közoktatási m. kir. minister úr 1898. évi július 3-án 41189.
sz. n. kelt rendeletével.

I. Alapvizsgálati bizottság.

Elnöke: *Dr. Magyary Géza*; h. elnök: *Dr. Bozóky
Alajos*; tagjai: *Dr. Bozóky Alajos*, *Dr. Persz Adolf*, *Dr.
Sipos Árpád*.

II. Alapvizsgálati bizottság:

Elnöke: *Dr. Molnár Imre*; h. elnök: *Dr. Nagy Ernő*;
tagjai: *Dr. Nagy Ernő*, *Dr. Horányi Gyula*.

Jogtudományi államvizsgálati bizottság:

Elnöke: *Dr. Horányi Gyula*; h. elnök: *Dr. Sipos
Árpád*; beltagjai *Dr. Bozóky Alajos*, *Dr. Sipos Árpád*,
Dr. Persz Adolf, *Dr. Szöcsányi Hugó*, *Dr. Magyary Géza*.

Kültagjai:

Dr. Berkovits Ferenc, h. ügyvéd,
Czvek Kálmán, kir. táblai bíró,
Dobosfy Alajos, kir. táblai bíró,
Erdélyi Endre, kir. táblai bíró,
Dr. Gedeon László, kir. táblai bíró,
Gyönjyössy Lajos, kir. tszéki bíró,
Hlatky Endre, h. ügyvéd, az ügyvédi kamara elnöke,
Dr. Járosi Károly, kir. táblai bíró,
Medvigy Mihály, kir. táblai tanácselnök,
Nesztor József, h. ügyvéd,
Rádl Ödön, h. ügyvéd,
Ritócok Zsigmond, kir. tanácsos, a kir. tábla elnöke.

Államtudományi államvizsgálati bizottság:

Elnöke: *Dr. Persz Adolf*; h. elnök: *Dr. Molnár Imre*;
 beltagjai: *Dr. Bozóky Alajos*, *Dr. Molnár Imre*, *Dr. Nagy Ernő*,
Dr. Szolcányi Hugó.

Kültagjai:

Andrássy János, nagyváradai l. sz. kanonok, sz. széki ülnök,
Bunyivay Vincz, n. váradai l. sz. kanonok, a m. t. akad. tagja,
Darvassy Endre, kir. tanácsos, ny. pénzügy-igazgató,
Papp János, megyei főjegyző,
Papp Miklós, m. kir. pénzügyigazgató,
Ritócok Zsigmond, kir. tanácsos, a kir. tábla elnöke,
Sal Ferenc, a va-korona-rend lovagja, kir. tanácsos, Nagy-
 Várad város ny. polgármestere,
Dr. Székely István, theol. ny. r. tanár, akad. hitszónok,
Szunyogh Péter, Biharmegye alispánja,
Dr. Tisza István gf., Bihar m. that. biz. tagja, orsz. képviselő.

Tanodai értesítés.

A beíratások és beíratások az 1898/9. tanévre f. é. szeptember 1—8-ig bezárólag eszközöltetnek, még pedig *az igazgatónál 1—8-ig*, az egyes tanárok külön névjegyzékébe legkésőbb sept. 11-ig bezárólag, ezen napon túl a fölvétel csak külön engedély alapján történhetik. *A tandíj előzetesen lefizetendő*, vagy amennyiben a joghallgatók a felmentésre igényt tarthatni vélnek, az ez iránti folyamodványok a tanári karhoz czimezve, mindjárt a beíratáskor az igazgatónál benyújtandók.

A pót- és ismétlő alapvizsgálatok f. évi sept. 9 - 14-ig tartanak. — A „Veni Sancte” szeptember 15-én lesz, a nyilvános előadások sept. 16-án kezdetnek meg.

Kelt Nagyváradon, 1898. jul. 15-én

Az igazgatóság.

A TANBEND ÁTTEKINTÉSE.

Óra	Előadás	Tanár	Óraszám	Óra	Előadás	Tanár	Óraszám
8—9	<i>Római jog, naponkint</i> <i>Nemzetgazdaszat, naponkint</i> <i>Osztrák jog, naponk. esütört. is</i> <i>Politika, naponkint</i>	<i>Bozóky</i> <i>Molnár</i> <i>Sipos</i> <i>Nagy</i>	8 6 6 5	10—11	<i>Keresk. és váltójog, esütörtökön</i> <i>Közigazg. jog, naponkint</i>	<i>Magyary</i> <i>Szolesányi</i>	— 5
8—10	<i>Magyar alkotmány és jogtörténet,</i> <i>esütörtökön</i>	<i>Persz</i>	—		<i>Bevetés a jog- és államtudo-</i> <i>nyokba, esütört. és szombaton</i> <i>Jogbölcsészet, esütörtökön</i> <i>Nemzetgazdaszat, szombaton</i> <i>A XIX. század története, hétfőn,</i>	<i>Nagy</i> <i>Hoványi Gy.</i> <i>Molnár</i>	2 — —
9—10	<i>Római jog, hétfőn, kedden, szerd.</i> <i>Római perjog, pénteken</i> <i>*Gaius olvasása, szombaton</i> <i>Magyar magánjog, naponkint</i> <i>Büntetőjog, hétfő kivételével na-</i> <i>ponkint</i> <i>Magyar pénzügyi jog, naponkint</i>	<i>Bozóky</i> , , <i>Sipos</i> <i>Hoványi Gy.</i> <i>Molnár.</i>	— 1 1 5 5 5	11—12	<i>Keresk. és váltójog, naponkint</i> <i>Egyházi jog, hétfőn, kedden,</i> <i>szerdán és pénteken</i> <i>Művelődéstörténet, hétfőn, kedden,</i> <i>szerdán és pénteken</i>	<i>Nagy</i> <i>Magyary</i> <i>Persz</i> <i>Szolesányi.</i>	4 6 7 4
10—11	<i>Magyar alkotmány és jogtörténet,</i> <i>szombat kivételével naponkint</i> <i>Jogbölcsészet, hétfő kivételével</i> <i>naponkint</i> <i>Törvénykezési eljárás, naponkint</i>	<i>Persz.</i> <i>Hoványi Gy.</i> <i>Magyary</i>	7 6 5	11—1	<i>Törvényészeti orvostan, esütörtökön</i>	<i>Baróthy</i>	2
				12—1	<i>*A közszolgálat viszonyai hazánk-</i> <i>ban, kedden</i> <i>Egyházi jog, hétfőn, szerdán és</i> <i>pénteken</i>	<i>Szolesányi</i> <i>Persz</i>	1 —

Jegyzet: Naponkint úgy értendő, hogy esütörtök kivételével. ha csak az ellenkező nincs megjegyezve.
A r. kath. joghallgatók részére minden vasárnap fél 9 órakor isteni tisztelet a premontrai templomban.